

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA
TERORIZMA: PRIMER DRUŽBE ZA UPRAVLJANJE**

Ljubljana, januar 2012

KATARINA HEGLER

IZJAVA

Študentka Katarina Hegler izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala v soglasju s svetovalcem izr. prof. dr. Boštjanom Jazbecem, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 9. januar 2012

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA	4
1.1 Pranje denarja	4
1.2 Pranje denarja in financiranje terorizma.....	9
2 MEDNARODNA UREDITEV PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA	11
2.1 Mednarodne organizacije	11
2.1.1 Organizacija združenih narodov	11
2.1.2 Svet Evrope	12
2.1.3 Evropska unija	13
2.2 Mednarodni pravni akti	13
2.2.1 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta EU 2005/60/ES	14
2.2.2 Direktiva 2006/70/ES	15
2.2.3 Priporočila FATF.....	15
3 SISTEM PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA V NEKATERIH ČLANICAH EU	17
3.1 Pravna ureditev preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Republiki Sloveniji	17
3.1.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma	18
3.1.2 Drugi podzakonski akti.....	20
3.1.3 Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja	22
3.2 Francija	26
3.3 Nemčija.....	28
3.4 Španija	29
3.5 Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	30
3.6 Primerjava med državami.....	32
4 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE	33
4.1 Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.....	33
4.2 Tveganja, povezana s pranjem denarja in financiranjem terorizma v družbah za upravljanje	34
4.2.1 Kriterij tveganosti	37
4.2.2 Opredelitev tveganj.....	37
4.2.3 Analiza tveganja	41
4.3 Zahteve, ki jih mora družba za upravljanje vključiti v sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma	43
4.3.1 Ugotavljanje in preverjanje identitete stranke	43
4.3.2 Spoštovanje predpisov in standardov	43
4.3.3 Sodelovanje z ATVP in UPPD.....	43
4.3.4 Pregled strank in poznavanje strank	44

4.3.5	Vloga pooblaščenca.....	48
4.3.6	Varstvo podatkov	49
4.3.7	Druge zahteve.....	50
SKLEP.....		52
LITERATURA IN VIRI.....		57
PRILOGE		

KAZALO SLIK

Slika 1: Organigram UPPD	22
Slika 2: Politika obvladovanj tveganj DZU	36

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregled odprtih in zaključenih zadev UPPD v letih od 2005 do 2010.....	25
Tabela 2: Primerjava urejenosti področja pranja denarja in financiranja terorizma med državami	32
Tabela 3: Kriteriji izredno visokega tveganje pranja denarja in financiranja terorizma	38
Tabela 4: Kriteriji visokega tveganja pranja denarja in financiranja terorizma	38
Tabela 5: Kriteriji neznatnega tveganja pranja denarja in financiranja terorizma	40
Tabela 6: Število prejetih zadev UPPD s strani borznoposredniških hiš in DZU	51

UVOD

Problematika magistrskega dela. Začetki pranja denarja (angl. *money laundering*) segajo daleč v preteklost in prav tako tudi njegovo preprečevanje. Osnovni namen pranja denarja je prikriti, od kod denar izvira, saj gre praviloma za nezakonito pridobljen denar in obenem tudi za prikrivanje lastnika tega denarja oziroma premoženja. Države so se konec prejšnjega stoletja že začele bolj intenzivno ukvarjati s preganjanjem kriminalnega dejanja pranja denarja oziroma z bojem proti pranju denarja, vendar na začetku predvsem v obliki boja proti trgovini z nedovoljenimi drogami. Seveda je bilo pričakovati, da bo delovanje predvsem mednarodnih kriminalnih družb, ki so se ukvarjale s pranjem denarja, in to na način, ki je presegal državne meje, možno učinkovito preprečevati le s skupnimi ukrepi in sodelovanjem držav. Na ravni Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN) so bili v 80. letih že sprejeti ukrepi preprečevanja pranja denarja, vendar le-ti niso v celoti dosegli svojega namena. Države so namreč ukrepe izvajale ali pa ne, nikakor pa še ne moremo govoriti o celovitem in učinkovitem pristopu. Čeprav je pranje denarja v nekaterih državah že postalo kaznivo dejanje, je sama implementacija v zakonodajne sisteme potekala zelo počasi; še počasnejše je bilo usklajevanje in sodelovanje med državami. Problem je bil predvsem v tem, da je bila večina sprejetih aktov bolj usmerjevalne narave za države članice, predvsem v obliki protokolov in priporočil, ne pa kot obvezujoč akt, ki bi ga države morale upoštevati.

Prelom na tem področju je pomenil 11. september 2001, ko je prišlo do terorističnega napada na Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA). Takrat sta postala pojma pranje denarja in financiranje terorizma neločljivo povezana in pomembnost nadzora nad finančnimi tokovi »umazanega« denarja je postala pomembna naloga mednarodne skupnosti. OZN leta 2001 sprejeme resoluciji Varnostnega sveta (v nadaljevanju VS), ki predstavljata temeljni dokument celovitega in učinkovitega boja proti pranju denarja ter financiranju terorizma. Resolucijama so sledile tudi druge mednarodne organizacije in predvsem države v svojih zakonodajah ter tako okrepile, institucionalizirale in poenotile skupen boj proti pranju denarja ter financiranju terorizma. Seveda je učinkovit boj proti pranju denarja in financiranju terorizma s svojimi preventivnimi in preprečevalnimi ukrepi posegel tako v finančni kot nefinančni sektor. Evropska unija (v nadaljevanju EU) je sledila resolucijam OZN in tudi sama sprejemala direktive, ki so okrepile, poenotile in uskladile celovit boj preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Države članice v svojih nacionalnih zakonodajah sledijo mednarodno sprejetim normam in predpisom. Republika Slovenija (v nadaljevanju RS) je kot članica OZN in EU prav tako sledila usmeritvam ter sprejetim mednarodnim aktom in svojo zakonodajo ter druge pravne predpise prilagajala in jih še prilagaja boju proti pranju denarja in financiranju terorizma.

V RS je bil sicer že leta 1994 sprejet Zakon o preprečevanju pranja denarja, ki pa je doživel svojo temeljito prenovo leta 2001. Od leta 2007 je v RS v veljavi Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur. l. RS, št. 60/07, 19/10, 77/11);

v nadaljevanju ZPPDFT), ki je tudi temeljni dokument na tem področju. V RS v okviru Ministrstva za finance RS deluje tudi Urad za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju UPPD), ki je »centralni organ za sprejemanje in analiziranje finančnih podatkov o strankah in transakcijah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in posredovanje teh podatkov pristojnim organom« (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2011).

Del finančnega sistema so tudi družbe za upravljanje (v nadaljevanju DZU), ki so prav tako sprejemale vse usmeritve, smernice, direktive, uredbe in drugo zakonodajo ter prilagajale svoje delovanje vsem sprejetim podzakonskim aktom. Vprašanje, ki si ga zastavljam, je, ali je Slovenija zanimiva za pralce denarja do te mere, da je treba resnično celovite in sistemske ukrepe uveljavljati tudi pri delovanju DZU.

Namen, cilji in hipoteze magistrskega dela. Namen magistrskega dela je na podlagi analize področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma ugotoviti zadostnost sprejete zakonodaje na tem področju in proučiti možnosti, urejenost za DZU ter možne spremembe na tem področju. V nalogi sem si postavila tri cilje. Prvi cilj je proučiti vzroke sprememb na zakonodajnem področju po letu 2001 in sprejeto zakonodajo znotraj finančnega sistema. Drugi cilj je primerjati zakonsko ureditev preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma v Sloveniji s štirimi drugimi evropskimi državami, in sicer s Francijo, z Veliko Britanijo, z Nemčijo in s Španijo, ki že imajo izkušnjo s terorističnim napadom ali z delujočimi celicami terorističnih organizacij. Tretji cilj je proučiti zakonodajo in delovanje DZU v Sloveniji ter njeno uporabnost pri preprečevanju in odkrivanju pranja denarja ter financiranja terorizma.

Cilj magistrskega dela je s pomočjo analize potrditi ali ovreči dve postavljeni hipotezi.

Hipoteza 1: Ureditev področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma je zaradi celostnega pristopa držav veliko bolj kompleksna kot pred leti.

Hipoteza 2: Družbe za upravljanje v Republiki Sloveniji niso zanimive za pralce denarja, zato bi bilo smiselno postopke preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma prilagoditi posameznim delom finančnega sistema.

S hipotezo 1 želim raziskati, ali sprejeti celoviteje in bolj kompleksno urejajo področje preprečevanja in odkrivanja pranja denarja. S hipotezo 2 želim proučiti, ali so nekateri ukrepi preobsežni, preveč zapleteni in neprilagojeni posameznim finančnim institucijam v državi, kot so na primer DZU v Sloveniji.

Metode dela. V prvih dveh poglavjih magistrsko delo vsebuje poglobljen teoretično-analitični pregled strokovne literature, zakonodajnih predpisov, znanstvenih razprav in raziskav ter člankov domačih in tujih strokovnjakov s področja obravnavane teme. Zaradi

lažjega razumevanja bom povzela samo tiste pravne podlage, ki so najbolj vplivale na oblikovanje nacionalnih ureditev na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Ta del magistrskega dela bo analiziran s pomočjo deskripcije in metode kompilacije, s katero bom povzela področja iz prakse in pravnih predpisov na področju preprečevanja ter odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma. Tretje poglavje proučuje mehanizme preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v posameznih državah, s katerim želim pokazati nekatere dobre in manj dobre prakse ureditev tega področja. V tem delu bom kot metode dela uporabila analizo, sintezo in klasifikacijo, in sicer predvsem pri analizi izbranih držav. Četrto poglavje je študija primera DZU in njegove vloge v sistemu preprečevanja ter odkrivanja pranja denarja v RS. V tem poglavju bom z metodami analize, kompilacije in dedukcije proučila preprečevanje pranja denarja ter financiranja terorizma v DZU. Pri izdelavi magistrskega dela bom uporabila tudi teoretična znanja, pridobljena v okviru podiplomskega študija, in znanje, ki sem ga pridobila iz praktičnih izkušenj kot zaposlena v DZU.

Opredelitev strukture magistrskega dela. Magistrsko delo sem razdelila na štiri poglavja, tematika pa je še dodatno razdeljena v podpoglavjih. V uvodnem poglavju predstavljam problematiko obravnavane teme, namen, cilj in metode dela ter kratek opis strukture naloge. Sledi prvo poglavje, v katerem opredeljujem posamezne temeljne pojme in razložim širši okvir okolja, ki je potreben za lažje razumevanje tematike v nadaljevanju. V tem poglavju podrobneje razložim pojma pranje denarja in financiranje terorizma.

Drugo poglavje je namenjeno celovitemu pregledu mednarodne ureditve preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. V tem poglavju tako podrobneje predstavim posamezne pomembne mednarodne organizacije, mednarodne direktive in uredbe EU ter priporočila Projektne skupine za finančno ukrepanje (angl. *Financial Action Task Force*; v nadaljevanju FATF).

Sledi tretje poglavje, ki je v celoti namenjeno pregledu zakonodaje in sistemu ureditve preprečevanja ter odkrivanja pranja denarja in preprečevanja terorizma v RS ter izbranih državah EU. Primeri držav so proučevani tako, da je v uvodu kratka predstavitev države in stanje na obravnavanem področju, v nadaljevanju pa so na kratko opisani primeri pravnih ureditev delovanja finančnih institucij v državi in nekatere ugotovitve ter dosežki.

Četrto poglavje predstavlja preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v DZU. V prvem delu so opisane pravne podlage, drugi del je namenjen proučitvi vrst tveganj, povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma, v tretjem delu pa so predstavljene zahteve, ki jih mora DZU vključiti v sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

V sklepu magistrskega dela so povzete ključne ugotovitve, obrazložene so sprejete oziroma zavržene hipoteze in podani so predlogi sprememb.

1 PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA

1.1 Pranje denarja

Pranje denarja je operacija, s katero se zakrijejo oziroma zbršejo vse sledi nezakonito pridobljenega denarja na tak način, da se prikaže, kot da denar izvira iz zakonitega poslovanja. Praviloma nezakonito pridobljen denar izvira iz kriminalnih dejanj, povezanih z organiziranim kriminalom, kot so nedovoljena trgovina z mamili, orožjem, ljudmi, diamanti itd. Namen pranja denarja je v procesu zabrisati sledi, od kod denar izvira, in ga s pomočjo finančnih institucij ter drugih načinov ponovno vrniti v obtok kot legalno pridobljen denar.

Zgodovinsko gledano težko določimo, kje so začetki pranja denarja. Nekateri avtorji navajajo, da lahko o začetkih pranja denarja govorimo že v času dva tisoč let pred našim štetjem, ko so kitajski trgovci skrivali svoje premoženje pred pohlepnimi vladarji, ki so jim pobirali ves dobiček. Menjava denarja v druga sredstva, prenos denarja izven dosega vladarjev, predvsem v posle v drugih provincah, naj bi pomenili začetke offshore podjetij. Iz takšnega načina delovanja oziroma prikrivanja denarja izhajata tako utaja davkov kot pranje denarja. Sam pomen pranja denarja ostaja skozi čas enak: pred državo, vlado ali tiransko oblastjo prikriti izvor denarja, pridobljenega na nezakonit način. Spreminjajo se le mehanizmi pranja denarja in pestrost načinov izvedbe.

Naslednje obdobje, kjer je bilo pranje denarja del poslovanja, je obdobje srednjega veka, ko je cerkev prepovedala oderuške obresti za posojeni denar in jih razglasila za greh. Posojilodajalci in trgovci so si zato začeli izmišljati načine, kako prikriti pridobljene obresti, in spremenili njihovo pravno naravo. V času prohibicije, v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, je bil v ZDA denar, zaslužen s prodajo prepovedanih alkoholnih pijač in igralnic ter prostitucije, spet vzrok izmišljanja načinov prikrivanja izvora tega denarja. Nekateri načini, ki so jih uporabljali za pranje denarja v tistem času, so aktualni še danes. Nezakonito pridobljen denar so v legalnih igralnicah in različnih avtomatih, kjer se je plačevalo z gotovino, spremenili v legalnega (Korošec, 2006, str. 11).

Izraz pranje denarja se je prvič pojavil v članku časnika The Guardian leta 1973 v ZDA, ki je govoril o 200.000 USD, namenjenih predvolilni kampanji republikancev, natančneje predsedniškemu kandidatu Nixonu, in opranih v Mehiki. Kasneje se je pokazalo, da je šlo za del afere Watergate (Šeme Hočevnar, 2007, str. 17). V pravni terminologiji izraz pranje denarja zasledimo šele leta 1982 v ZDA.

Lamberger (2009, str. 100) ugotavlja, da je pranje denarja dokaj nova oblika kriminalnega dejanja, ki je pri nas zakonsko prepovedana dejavnost od leta 1995. Izvaja se lahko v vseh finančnih institucijah. Pravna zakonodaja je bila sprejeta predvsem zaradi pritiskov zahodnih držav, vendar smo se tudi v Sloveniji srečali s tovrstnimi kaznivimi dejanji.

Kriminalna policija je obravnavala več primerov pranja denarja, od katerih je v nekaterih primerih šlo za umazani denar iz tujine, v drugih pa je umazani denar izviral iz kriminalnih dejanj, storjenih na območju RS.

Seveda ima pranje denarja tudi svoje značilnosti (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2011, str. 318):

- je organizirana kriminalna dejavnost, v katero so po navadi vpletene organizirane kriminalne združbe, redko posamezniki;
- proces pranja denarja vključuje velike vsote denarja;
- denar ali premoženje, ki je predmet pranja, izvira iz predhodno storjenega katerega koli kaznivega dejanja (najpogosteje trgovina z mamili in orožjem, tihotapljenje, davčne zatajitve, poslovne goljufije, podkupovanje);
- opravi se prek legalnega plačilnega sistema, ki ga predstavljajo finančne in kreditne institucije, z uporabo številnih finančnih instrumentov;
- vključuje mednarodne tokove, zlasti v regije, kjer je finančni nadzor nezadosten ali pa ga sploh ni;
- oprani denar deluje kot legitimno pridobljen denar ali premoženje in se najpogosteje investira nazaj v nelegalne, lahko pa tudi v legalne dejavnosti;
- pranje denarja ogroža gospodarsko, finančno in socialno stabilnost države.

Pranje denarja predstavlja resno grožnjo stabilnosti in celovitosti delovanja finančnih ustanov, škoduje stabilnosti in ugledu finančnega sektorja države, ogroža notranji trg in njegovo konkurenčnost, predvsem pa dolgoročno slabi zaupanje v demokratične institute sodobne družbe.

Pranje denarja ima lahko negativen vpliv na finančni sektor, gospodarstvo in politiko ter socialo. Negativni vplivi, ki jih pranje denarja povzroča, so naslednji:

- finančni sektor: krepi nezaupanje investitorjev in vlagateljev v finančne institucije ter trg kapitala, ogroža stabilnost finančnih institucij in ogroža stabilnost trga kapitala;
- gospodarstvo: znižuje produktivnost, zavira gospodarsko rast, izgublja se kontrola nad vodenjem ekonomske politike, spremeni se povpraševanje po denarju in spodkopava privatni sektor;
- politika in sociala: zaradi potrebe po krepitvi in zaščiti pravne države se povečajo proračunski izdatki, oslabi se socialna struktura države, ogroženi so temeljni etični standardi v družbi in ogrožen je demokratični razvoj družbe.

Obstajajo različne **oblike pranja denarja**. Procesi pranja denarja so zapleteni in kompleksni. Teorija opisuje pranje denarja kot proces v treh osnovnih fazah, včasih pa je teh faz še več. Največkrat je posamezne faze zelo težko ločiti med seboj, saj se zelo

prepletajo. Z uporabo različnih finančnih in nefinančnih instrumentov, pa tudi različnih drugih poti, se vedno znova pojavljajo novi načini pranja denarja.

Faze pranja denarja lahko razdelimo na (Šeme Hočevnar, 2007, str. 29–30; Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2011, str. 318; Urad Republike Slovenija za preprečevanje pranja denarja, 2011):

- **prenos denarja ali plasma:** cilj pralcev denarja je nezakonito pridobljen denar plasirati v finančni sistem države ali ga prenesti prek državnih meja (gotovina, elektronska nakazila, menjava valute). Na ta način nezakonito pridobljen denar vstopa v bančni oziroma finančni sistem. V tej fazi je pranje denarja najlažje ugotoviti;
- **prikrivanje ali plastenje:** glavni namen te faze je nezakonito pridobljenemu denarju s pomočjo finančnih operacij (uporaba offshore podjetij, fiktivna nakazila in pogodbe, drobljenje zneskov, navidezno zadolževanje, uporaba sefov, nakup plačilnih instrumentov z gotovino, dvojno računovodstvo, tihotapljenje gotovine, preprodaja nepremičnin) prikriti izvor in lastnika denarja. Praviloma poteka prek več mednarodnih institucij, vključenih je več oseb, več računov in več različnih finančnih instrumentov. Tukaj je denarju že težje slediti, saj se velikokrat oprani denar meša s čistim denarjem, s čimer se še dodatno zabrišejo sledi;
- **integracija ali vključitev:** pomeni, da denar ponovno pridobi legalno vrednost in se kot legalno sredstvo vključi v gospodarski ali finančni sistem – s tem se zabrišejo sledi kriminalnega dejanja, v katerem je bil denar pridobljen, in sledi lastnika denarja. Ta denar se vlaga tako v legalne kot tudi v nelegalne posle, na primer za investiranje v sredstva za izvajanje kriminalne dejavnosti (nakup orožja, mamil, podkupovanje) in nakup dobrin (nepremičnine, zlato, dragi kamni, umetniška dela). Načeloma se v tej fazi denar vrne k storilcu kaznivega dejanja. Odkrivanje procesa pranja denarja, lastnika in izvora denarja v tej fazi je izredno težko.

UPPD (2011) na svoji spletni strani navaja, da o tipologiji pranja denarja govorimo takrat, ko zaznamo vzorec ali serijo podobnih postopkov (metod) prikrivanja nezakonitega izvora denarja ali drugega premoženja, ki vključujejo **različne mehanizme, tehnike in instrumente:**

- **mehanizem pranja denarja** je okolje oziroma sistem, kjer se delno ali v celoti izvajajo aktivnosti pranja denarja in ga predstavljajo predvsem naslednje kategorije: finančne institucije (banke, hranilnice, borznoposredniške družbe, lizinške hiše), notarji, odvetniki, fizične osebe, pravne osebe oziroma gospodarske družbe (domača in tuja podjetja ter slamnata podjetja, offshore podjetja), sistemi za prenos denarja (Western Union, MoneyGram);
- **instrument pranja denarja** je nosilec vrednosti, ki se uporablja za aktivnosti pranja denarja, kot so gotovina, čeki, vrednostni papirji, nepremičnine, vozila in plovila, podjetja;

- **tehnika pranja denarja** je način izvajanja aktivnosti pranja denarja, ki jo predstavljajo dvigi gotovine, pologi gotovine, elektronski prenosi sredstev med računi (angl. *wire transfers*), uporaba alternativnih sistemov za prenos sredstev, prenos gotovine prek državne meje, menjava valut, drobljenje zneskov.

Globalizacija pranja denarja vpliva tudi na načine, metode in tehnike pranja denarja. Vključevanje vse več kriminalcev in kriminalnih združb v proces pranja denarja prispeva k zelo različnim oblikam ter načinom izvedbe teh dejanj.

Tehnike pranja denarja so zelo raznovrstne in se sproti prilagajajo ukrepom držav. V nadaljevanju so naštet nekatere znane in bolj uporabljane:

- **tihotapljenje gotovine:** gre za ilegalen prenos gotovine v tujo državo in polog denarja na bančni račun v tej državi. Tihotapljeni denar se skriva v prtljago ali tovor in se prenese prek državne meje, lahko pa ga pošljejo prek mednarodne hitre pošte;
- **drobljenje** (angl. *smurfing*): gre za drobljenje denarja v zneske, ki so manjši od tistih, pri katerih mora finančna organizacija identificirati osebo, ki polaga gotovino na račun, ali ki jih je treba prijaviti pri prehodu državne meje. Namen drobljenja je preprečiti prijavo pologa, vplačila ali prenosa gotovine oziroma identifikacijo osebe, ki denar polaga;
- **sestavljanje** (angl. *structuring*): s to metodo se storilci izognejo poročanju in hranjenju podatkov o izvedeni transakciji. Z njo namreč veliko finančno operacijo razdelijo na več samostojnih operacij z nizkimi zneski. Tako namesto ene velike, izvedejo več manjših transakcij;
- **navidezno zadolževanje** (angl. *loan back*): gre za prenos denarja na bančni račun banke v enem od davčnih ali finančnih rajev (glej Prilogo 2). Ta denar se kasneje prenese na finančno institucijo v državi, od koder je prišel, ali pa, kar je veliko bolj pogosto, na finančno institucijo v tretji državi. Oseba (pralec denarja) v tej banki najame kredit, kot garancijo za vračilo kredita pa navede denar, deponiran pri isti banki. Denar iz posojila uporabi za legalne posle, kot vir denarja pa navaja kredit, ki mu ga je odobrila banka. Kredita običajno ne vrne, zato se ta poplača z depozitom, ki je služil kot jamstvo;
- **simulirane nepremičninske operacije:** gre za pridobitev nepremičnine na podlagi nižje ocene njene stvarne vrednosti in za prodajo po njeni pravi vrednosti čez nekaj časa. Sistem omogoča, da se dokazujejo viri sredstev nad dejanskimi tako, da se umazani denar prikaže kot prihodek od prodaje nepremičnine;
- **uporaba družb, ustanovljenih v offshore finančnih centrih:** gre za družbe, ustanovljene v državah, kjer veljajo stroga pravila o bančni in gospodarski tajnosti, kjer ni ustreznega zunanjetrgovinskega nadzora, kjer veljajo ohlapna pravila o vodenju poslovnih knjig in pravila, ki onemogočajo učinkovito sodelovanje s tujimi davčnimi oblastmi. Za pralce denarja so zanimive, ker lahko izvajajo finančne transakcije brez dolžnosti razkritja identitete dejanskih lastnikov tretjim osebam. Kot navidezni

ustanovitelji t. i. offshore družb pogosto nastopajo podobne družbe iz drugih offshore držav, kar dodatno otežuje ugotavljanje identitete dejanskih lastnikov, zlasti če so te ustanovljene kot delniške družbe z delnicami na prinositelja;

- **ustvarjanje nedovoljenih črnih skladov** (angl. *slush funds*): gre za nezakonit način ustvarjanja dobroimetja podjetij, ki jih vodijo zunaj bilance. Nastanejo tako, da offshore družba, ki ji ni treba voditi računov ali poslovnih knjig, izstavi podjetju lažni račun, s katerim običajno zaračuna nikoli opravljene storitve (svetovanje). Ta tehnika pranja denarja je neposredno povezana z izdelavo in uporabo lažnih listin z lažno vsebino;
- **uporaba družb posrednikov**: v praksi kot družbe posredniki najpogosteje nastopajo različni pravni subjekti s sedežem v offshore centrih (angl. *shell companies*, *letterbox companies* ali *ghost companies*);
- **pranje denarja prek medmrežja**: operacije pranja denarja so vodene prek spleta v digitalni obliki. Uporaba šifriranja omogoča vzpostavitev zaupnega komunikacijskega omrežja. Uporabljajo se posebni kodirni programi, ki onemogočajo dostop s strani preiskovalnih organov. Uporabljajo se strežniki, ki omogočajo izbris izvora in poti elektronske pošte. Možna je uporaba spletnih strani, ki prodajajo anonimne poštno nabiralnike z možnostjo odpošiljanja pošte naprej. Lahko se ustvari tudi lažna identiteta;
- **uporaba ponarejene ali ukradene identitete**;
- **vzpostavitev navidezne družbe**: denar pride v državo z značilnostmi davčnega raja in se naloži v navidezne družbe. Družba (angl. *shell*) običajno nima druge funkcije, kot da nudi nelegalno pridobljenemu denarju zatočišče in da prikrije njegov izvor ter naravo. V nasprotju s to obliko pa družba (angl. *front*) opravlja tudi zakonite dejavnosti, ki služijo kot krinka za nelegalne dejavnosti. Navadno se pri pranju denarja uporablja več navideznih družb v različnih državah, med katerimi se nato preliva denar, ki zabrišejo sledi in pogosto sodelujejo pri izvajanju fiktivnih transakcij;
- **uporaba offshore bank**;
- **uporaba transferjev med računi** (angl. *walking accounts*);
- **uporaba fizičnih oseb – posrednikov**: posrednik, najpogosteje odvetnik, notar ali računovodja, nastopa kot posrednik med nezakonito pridobljenim premoženjem in pralcem denarja. Posrednik v transakcije pogosto vključuje navidezna podjetja, vodi navidezno dokumentacijo. V transakcijah vedno nastopa posrednik, ki na ta način zagotavlja anonimnost svoji stranki – ta je po navadi ugledna in kredibilna oseba, kar zmanjšuje sume na morebitno pranje denarja. Med posrednikom in pralcem denarja kot stranko obstaja dolžnost varovanja poklicne skrivnosti, zato posrednik ni dolžan razkrivati podatkov.

Natančno izvajanje ukrepov preprečevanja pranja denarja ni uporabno samo za boj proti pranju denarja, temveč lahko finančnim institucijam služi tudi za prepoznavanje in odvracanje kriminalcev, ki bi jih posledično lahko ogoljufali in jim s tem uničili dobro ime. Seveda predstavlja spoštovanje sprejetih ukrepov tudi določeno varnost finančnim

institucijam, strankam in konec koncev tudi finančnemu sistemu, zato je pričakovati, da bodo spoštovanje predpisov s področja preprečevanja pranja denarja vse več uporabljale finančne in nefinančne institucije, ki tega do sedaj niso. S tem bodo onemogočeni finančni tokovi, ki so potekali do sedaj, obenem pa bodo organi odkrivanja kaznivih dejanj pridobili še več pomembnih informacij.

1.2 Pranje denarja in financiranje terorizma

Veliko držav se je že pred 11. septembrom 2001, ko je bil izveden teroristični napad na ZDA, zavedalo, da je financiranje terorizma povezano s pranjem denarja, vendar je bila zakonska ureditev teh dveh področji večinoma ločena.

Protiteroristični ukrepi do leta 2001 so bili predvsem v obliki protokolov, mnenj, konvencij in drugih dokumentov, ki so imeli dve osnovni značilnosti: niso bili akcijsko naravnani in niso bili obvezujoči oziroma so jih države ratificirale ali pa ne. Posamični protiteroristični ukrepi držav so bili bolj redkost kot pravilo. V novejšem času so protiteroristični ukrepi dobili drugačno obliko in pomenijo spremembo v delovanju držav ter mednarodnih organizacij.

Danes je mednarodna skupnost usmerjena v boj proti terorizmu bolj kot kadar koli do sedaj. Zato o protiterorističnih ukrepih ne govorimo več le kot o ukrepih, ki preprečujejo akt terorističnega napada, temveč tudi o ukrepih, ki preprečujejo nastanek in delovanje terorističnih skupin, nadzorujejo finančne tokove, nadzorujejo in preprečujejo mednarodne migracije ter mednarodni kriminal. Gre za ukrepe, ki preprečujejo posledice in tudi poskušajo odpravljati vzroke za teroristične napade. Ukrepi se sprejemajo na vseh ravneh, predvsem pa je pomembno, da so dobili globalni okvir. Mednarodno sodelovanje je s protiterorističnimi ukrepi dobilo novo dimenzijo. Za uspešnost ukrepov je bilo treba uvesti tudi izmenjavo občutljivih podatkov.

Ugotovljena povezanost pranja denarja in delovanja terorističnih skupin je zahtevala celovito ureditev in organiziran boj proti pranju denarja ter financiranju terorizma. Šele ko je mednarodna skupnost okrepila aktivnosti na področju organiziranega boja proti pranju denarja in financiranju terorizma ter sistemsko ureditev področja, se je začelo tudi pospešeno prilagajanje nacionalnih zakonodaj tem ukrepom. Ukrepi niso povsod naleteli na pozitiven odziv; predvsem v bančnem sistemu se je pojavilo kar nekaj pomislekov, saj so se banke bale, da bodo zaradi izgube zaupanja strank v banke le-te izgubile. Kljub nasprotovanju se je sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma hitro uvedel v delovanje celotnega finančnega sektorja.

Univerzalna definicija terorizma na mednarodni ravni še vedno ne obstaja. Terorizem je vsekakor uporaba nasilja in grožnje z nasiljem za doseganje nekih ciljev, ki so lahko politični, religiozni, materialni, psihološki ali kriminalni. Obstaja veliko definicij

terorizma; tako je Schmid (1988) naštel kar 109 različnih definicij terorizma in 22 različnih elementov definicije. Kljub temu da države in tudi mednarodne organizacije različno široko definirajo pojem terorizma, ga vse ostro obsojajo in pri vseh je terorizem definiran kot kaznivo dejanje.

Načini financiranja terorizma. Terorizem se financira na zelo različne načine. Nekatere izmed njih povzema Tušar (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2011, str. 322):

- uporaba neformalnih plačilnih sistemov, ki temeljijo na zaupanju strank (angl. *alternative remittance system*);
- uporaba formalnih plačilnih sistemov, zlasti v državah, kjer je regulatorni sistem neučinkovit, nezadosten oziroma pomanjkljiv in dovoljuje uporabo finančnih instrumentov, ki omogočajo prikrievanje ali skrivanje prave identitete strank;
- tihotapljenje gotovine s kurirji;
- uporaba mreže in dejavnosti dobrodelnih organizacij za financiranje terorističnih aktivnosti ali transfer sredstev, namenjenih za izvajanje takšne aktivnosti;
- nakazila manjših vrednosti;
- bogati posamezniki (angl. *tax on wealth*);
- tihotapljenje ali preprodaja diamantov in drugih dragih kamnov ter kovin, umetniških del in drugega blaga;
- zloraba sredstev, namenjenih za humanitarne namene;
- uporaba bank »školjk« (angl. *shell banks*);
- uporaba davčnih oaz in offshore držav.

Namen financiranja terorizma. Financiranje terorizma je namenjeno dejavnostim, kot je finančna podpora terorističnim celicam pri dnevni operacijah, ki vključujejo nakupe hrane, najem stanovanj in avtomobilov ter pokritje ostalih stroškov, nakupe orožja, streliva, eksplozivnih teles in drugega s tem povezanega materiala, nakupe zdravil in medicinskih pripomočkov, financiranje usposabljanja posameznikov v terorističnih kampih in propagandni dejavnosti, rekrutiranju novih teroristov, nakupe telekomunikacijske in računalniške opreme, podkupovanje visokih državnih uradnikov in zagotavljanje politične podpore ter ustreznih zatočišč (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2011, str. 323).

OZN še vedno nima sprejete skupne definicije terorizma, posledično je nima tudi EU, saj čaka definicijo OZN. Opredelitev iz leta 1999 govori, da je terorizem sestavljen iz kaznivih dejanj, katerih namen je povzročiti strah med ljudmi, pri čemer gre za neopravičljiv cilj ne glede na njegovo politično, filozofsko, ideološko, rasno, etnično, versko ali kakšno drugo naravo.

2 MEDNARODNA UREDITEV PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA

2.1 Mednarodne organizacije

V zadnjih tridesetih letih smo priča povečanju organiziranega kriminala, njegovi vse večji nevarnosti, saj uporablja vse bolj zapletene in sofisticirane načine delovanja. Delovanje organiziranega kriminala presega državne meje, posega na področje širokega spektra finančnih in nefinančnih institucij ter uporablja metode, ki jim je težje slediti in jih odkrivati. Seveda je organizirani kriminal povezan tudi s pranjem denarja in financiranjem terorizma, zato sta njegovo povečevanje in razvoj prisilila mednarodno skupnost k skupnemu in organiziranemu boju proti njemu. Njegovi načini delovanja in metode zahtevajo usklajene ukrepe. Mednarodne organizacije so sicer takšne ukrepe že sprejemale tudi v preteklosti, vendar večinoma niso bili v celoti implementirani v nacionalne zakonodaje. Pri boju proti organiziranemu kriminalu je zelo pomembno sprejemanje ukrepov na ravni mednarodnih organizacij, ki vključujejo čim večje število držav članic in delujejo globalno ali regionalno, kot sta na primer OZN in EU. Mednarodna organizacija FATF narekuje standarde, ki vsebujejo osnovo za prilagajanje zakonodaje, priporočila nadzornih organov in navodila za usklajeno ravnanje. Usklajene aktivnosti, stalno sodelovanje in tudi prilagajanje novim načinom izvedbe ter metodam kriminalnih dejanj (tudi na področju pranja denarja in financiranja terorizma) lahko zagotavljajo učinkovito preprečevanje in boj proti organiziranemu kriminalu, in sicer tako na ravni držav kot tudi mednarodne skupnosti.

2.1.1 Organizacija združenih narodov

OZN je pranje denarja na začetku povezovala predvsem s trgovino z mamili. Do leta 1988 sta bila sprejeta dva pomembna predpisa o pranju denarja, in sicer **Posamezna konvencija ZN o narkotikih** iz leta 1961 in **Konvencija o psihotropnih substancah iz leta 1971**. Z razširjanjem trgovine z mamili in psihotropnimi substancami sta omenjeni konvenciji postali premalo učinkoviti, zato je bila leta 1988 sprejeta **Konvencija ZN zoper nezakonit promet z mamili in psihotropnimi snovmi** (v nadaljevanju Dunajska konvencija), ki je postavila temelje učinkovitega mednarodnega sodelovanja v boju proti trgovini z mamili. Ta konvencija je prvič zapisala, da je pranje denarja kaznivo dejanje, vsebuje pa tudi določila, ki urejajo preprečevanje, odkrivanje in zatiranje pranja denarja. Prvič je bilo inkriminirano tudi sotorilstvo, napeljevanje in pomoč pri pranju denarja. S svojim priporočilom, da naj bo pranje denarja obravnavano kot hudo kaznivo dejanje, je zagotovila mednarodno sodelovanje pri odvzemu premoženja, mednarodni pravni pomoči in izročitvah. Konvencija tudi določa, da naj države v svojih nacionalnih zakonodajah omogočijo identifikacijo, zamrznitev in zaseg premoženjske koristi, premoženja, predmetov ter drugih stvari, ki izvirajo iz kaznivih dejanj (Šeme Hočevar, 2007, str. 45–49).

Naslednja pomembna konvencija, sprejeta v OZN, je bila **Mednarodna konvencija o zatiranju financiranja terorizma**, sprejeta leta 1999. Njen namen je bil poenotiti preventivne ukrepe na področju boja proti terorizmu. Na kaznivo dejanje financiranja terorizma se je osredotočila kot na pogoj za delovanje terorističnih organizacij. Obravnava tudi protipravno premoženjsko korist in z njo povezano pranje denarja. Določila je tudi ukrepe, ki naj bi jih države sprejele na področju identifikacije, odkrivanja, zamrznitve, zasega in odvzema sredstev, ki so bila uporabljena ali namenjena za financiranje terorizma (Šeme Hočevar, 2007, str. 52–54).

Pomembna je tudi **Konvencija proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in pranju denarja**, sprejeta leta 2000. Konvencija je bila namenjena sodelovanju pri učinkovitem preprečevanju in zatiranju mednarodnega organiziranega kriminala, vsebuje pa tudi določila, ki urejajo preprečevanje, odkrivanje in zatiranje pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 50).

VS OZN je 12. septembra 2001 sprejel **Resolucijo VS 1368** in nato še 28. septembra 2001 **Resolucijo VS 1373** o terorizmu – nevarnosti za demokracijo, človekove pravice in civilno družbo: prispevek parlamentov v boju proti mednarodnemu terorizmu in odpravljanju njegovih vzrokov z namenom ohranjanja mednarodnega miru in varnosti, s katero spodbuja države k sprejetju varnostnih ukrepov, ki bodo v prihodnje bolj učinkoviti pri odkrivanju, preprečevanju in zatiranju terorističnih dejanj, akterjev teh dejanj ter njihovih podpornikov. Obe resoluciji, sprejeti zelo hitro po terorističnem napadu na ZDA, obsojata ta teroristični napad in predlagata skupen boj proti terorizmu. Resolucija VS 1373 vsebuje devet temeljnih točk, s katerimi izraža svoje stališče, in postavlja zahteve do držav na grožnjo s terorizmom. Terorizem identificira kot globalni pojav in eno najbolj nevarnih groženj svetovni varnosti ter človekovim pravicam.

2.1.2 Svet Evrope

Veliko pozornost je Svet Evrope kot prva mednarodna organizacija namenil pranju denarja. Že leta 1977 je Evropski odbor za probleme kriminala sprejel odločitev o ustanovitvi posebnega odbora strokovnjakov, ki naj bi se ukvarjal z nezakonitim transferjem denarja, ki izvira iz kaznivih dejanj. V tem odboru so sodelovali strokovnjaki 16 držav članic Sveta Evrope. Leta 1990 je bila sprejeta **Konvencija Sveta Evrope št. 141** (Ur. l. RS, št. 11/97) o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ki velja za najpomembnejši mednarodni dokument na področju boja proti pranju denarja.

Leta 2005 je Konvencijo Sveta Evrope št. 141 nadomestila nova **Konvencija Sveta Evrope št. 198** o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, vključno s financiranjem terorizma. Konvencija vsebuje standarde skupine EGMONT, določbe o financiranju terorizma in uvaja obrnjeno dokazno breme v

zvezi s hudim kaznivim dejanjem. Vsebuje tudi velik del priporočil FATF. Kot prvi mednarodni akt z zavezujočimi določbami ureja definicijo, nekatera pooblastila in mednarodno sodelovanje UPPD (angl. *Financial Intelligence Unit*; v nadaljevanju FIU), vsebuje določbe o preventivnih ukrepih in uvaja odgovornost pravnih oseb za kaznivo dejanje pranja denarja. Posega v delovanje nadzornih organov in zahteva vzpostavitev regulatornega in nadzornega ali kontrolnega sistema za pranje denarja, ki mora upoštevati predvsem priporočila FATF. Predpisuje obvezno ustanovitev uradov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ter zagotovitev zadostnih finančnih in tehničnih sredstev ter kadrov za njihovo delovanje. Obenem pa predpisuje, da mora FIU imeti dostop do finančnih, upravnih in policijskih podatkov, ki jih potrebuje za svoje delovanje (Šeme Hočevar, 2007, str. 76–77).

2.1.3 Evropska unija

Večje medsebojno sodelovanje na področju skupnega boja proti kriminalu ima svoje začetke že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Glavni razlog razvoja zakonodaje na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja je bila potreba po zagotavljanju integritete finančnega sistema znotraj EU, in sicer kot predpriprava na enotni evropski trg.

Direktiva 91/308/EGS o preprečevanju uporabe finančnega sistema za namene pranja denarja je bila sprejeta leta 1991. Med prvimi je uredila sporočanje sumljivih transakcij. Namenjena je bila finančnim institucijam, ki naj bi s pomočjo izvrševanja določb zagotavljale odkrivanje pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 57).

Direktiva 2001/97/ES, ki naj bi nadaljevala dobro prakso Direktive 91/308/EGS, je bila sprejeta po dolgotrajnih usklajevanjih, saj so evropska notarska in odvetniška združenja ostro nasprotovala kakršnemu koli izvajanju preprečevanja ter odkrivanja pranja denarja. Direktiva je razširila krog zavezancev, v katerega so po tej direktivi zapadli tudi notarji in odvetniki, razširila pa je tudi opredelitev poslov. Vključila je podružnice kreditnih in finančnih institucij, natančneje opredelila menjalnice in organizacije, ki se ukvarjajo s posredovanjem denarja, menic in drugih plačilnih instrumentov, ter vključila tudi pravne osebe, ki se ukvarjajo z investicijskimi storitvami. Sprejeto je bilo določilo o identifikaciji pri poslih, kjer ni neposrednega stika s stranko. Dodana je bila dolžnost organov nadzora nad trgom vrednostnih papirjev, deviznega trga in trgov z drugimi finančnimi instrumenti, da v primerih zaznanih dejstev, ki lahko kažejo na pranje denarja, o tem obveščajo pristojne organe (Šeme Hočevar, 2007, str. 59–61).

2.2 Mednarodni pravni akti

Globalizacija vpliva na vse sfere delovanja današnje družbe, zato prepričanje, da se lahko države samostojno borijo proti pranju denarja in financiranju terorizma, že dolgo več ni aktualno. Skupno, celovito in sistematično urejanje boja proti pranju denarja in

financiranju terorizma pomaga državam, da lahko s sodelovanjem dosegajo uspehe. Mednarodne institucije se s to problematiko ukvarjajo že dlje časa, kot je razvidno iz prejšnjega podpoglavja. V nadaljevanju predstavljam nekatere pomembnejše pravne akte, ki so v zadnjem desetletju močno vplivali na delovanje finančnih sistemov v svetu in na boj proti pranju denarja ter financiranju terorizma.

Sprejem posameznih aktov in njihovo dosledno uresničevanje je še vedno v pristojnosti držav, ki pa se zavedajo pomembnosti tega področja, in zato z medsebojnim sodelovanjem pri preventivnih ukrepih ter z izmenjavo izkušenj poskušajo slediti novim načinom in tehnikam pranja denarja ter financiranja terorizma in svoje pravne akte sproti spreminjajo ter prilagajajo novonastalim razmeram. Zaradi obsežnosti pravne ureditve obravnavanega področja sem izbrala tiste pravne akte, ki po mojem mnenju najbolj vplivajo na zagotavljanje učinkovitega boja proti pranju denarja in financiranju terorizma. Predstavljam jih v točkah, ki sem jih ocenila kot pomembnejše v kontekstu tega magistrskega dela.

2.2.1 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta EU 2005/60/ES

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta EU 2005/60/ES (v nadaljevanju Tretja direktiva) o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma je razširila nekatere točke Direktive 2001/97/ES. Tretja direktiva v 2. členu določa zavezanca, ki so kreditne ustanove, finančne ustanove in nekatere pravne ali fizične osebe.

Tretja direktiva prepoveduje kreditnim in finančnim ustanovam vodenje anonimnih računov ali anonimnih bančnih kreditnih knjižic. Predpisuje skrbnost pri ugotavljanju identitete strank v naslednjih primerih (7. člen): ob sklepanju poslovnega odnosa, kadar opravljajo občasne transakcije, ki znašajo 15.000 evrov ali več, bodisi da transakcija poteka posamično bodisi z več transakcijami, ki se zdijo povezane, kadar obstaja sum pranja denarja ali financiranja terorizma, v primeru dvoma v verodostojnost in ustreznost predhodno pridobljenih podatkov o identifikaciji stranke.

Dolžnost skrbnosti pri ugotavljanju identitete stranke v 8. členu Tretje direktive vključuje: identifikacijo stranke in preverjanje njene identitete na podlagi dokumentov, podatkov ali informacij, pridobljenih od zanesljivega in neodvisnega vira, identifikacijo dejanskega lastnika in sprejetje ukrepov za oceno tveganja ter primernih ukrepov, ki so potrebni za potrditev njegove identitete, pridobivanje podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega odnosa, nenehno spremljanje poslovnih odnosov, vključno s pregledovanjem in spremljanjem transakcij, ki se izvajajo v času odnosa, s čimer se zagotavlja tudi redno posodabljanje informacij. Kadar stranka ob postopku identifikacije ni fizično prisotna, je treba zagotoviti dodatne dokumente in podatke.

Tretja direktiva (27. člen) uvaja tudi obveznost, da morajo države članice sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi zaščitijo zaposlene v ustanovah ali pri osebah, za katere velja direktiva, pred grožnjami in drugimi sovražnimi dejavnosti.

Med pomembnejše novosti Tretje direktive sodijo še naslednji ukrepi: identifikacija dejanskih lastnikov strank in politično izpostavljenih oseb, pristop na osnovi ocene tveganja in obvezno izobraževanje ter usposabljanje zaposlenih.

Čeprav Tretja direktiva določa, da lahko države članice kljub zelo natančno določenim pravnim obvezam in visokim zahtevam sprejmejo še ostrejške ukrepe od predpisanih, bi lahko dvigovanje standardov v posamezni državi pomenilo nekonkurenčnost na skupnem evropskem trgu, zato tega ni pričakovati (Šeme Hočevar, 2007, str. 63).

2.2.2 Direktiva 2006/70/ES

Na podlagi 40. člena Tretje direktive je Evropska komisija sprejela Direktivo 2006/70/ES (v nadaljevanju Direktiva Komisije). Direktiva Komisije določa izvedbene ukrepe glede opredelitve pojma politično izpostavljena oseba in tehničnih meril za postopke poenostavljene dolžnosti skrbnosti pri ugotavljanju identitete stranke ter izjeme na podlagi finančne dejavnosti, ki poteka zgolj občasno ali v omejenem obsegu.

Direktiva Komisije podrobno določi politično izpostavljene osebe, ki so: voditelji držav, predsedniki vlad, ministri in namestniki ali pomočniki ministrov, poslanci, člani vrhovnih sodišč, ustavnih sodišč ali drugih sodnih organov na visoki ravni, na odločitve katerih, razen v izjemnih okoliščinah, ni mogoče vložiti nadaljnjih pritožb, člani računskih sodišč ali svetov centralnih bank, veleposlaniki, odpravniki poslov in visoki častniki oboroženih sil, člani upravnih, upravljaljskih ali nadzornih organov državnih podjetij. Direktiva Komisije pri opredelitvi ne zajema srednjih ali nižjih uradnikov. Posebej tudi določi pojem ožji družinski član in osebe, za katere je znano, da so ožji sodelavci.

Direktiva Komisije predpiše merila, ki jih države članice lahko uporabijo pri poenostavljeni dolžnosti skrbnosti pri ugotavljanju identitete strank in merila za finančne dejavnosti, ki potekajo zgolj občasno ali v zelo omejenem obsegu, po katerih ne spadajo v področje uporabe Tretje direktive.

2.2.3 Priporočila FATF

FATF je najpomembnejše neodvisno mednarodno telo, ki je bilo ustanovljeno leta 1989. Spodbuja in razvija politike zaščite globalnega finančnega sistema pred pranjem denarja ter financiranjem terorizma. Priporočila FATF zajemajo:

- ukrepe, ki bi jih morali vzpostaviti nacionalni sistemi v okviru svojega kazenskega prava in regulativnih sistemov;
- preventivne ukrepe, ki jih morajo sprejeti finančne institucije in nekatere druge dejavnosti ter poklici;
- mednarodno sodelovanje.

Štirideset priporočil je FATF prvič izdal leta 1990; šest let kasneje jih je prvič revidiral, in sicer kot odziv na razvijajoče se tipologije pranja denarja. Priporočila iz leta 1996 je sprejelo 130 držav in so postala mednarodni standard boja proti pranju denarja. Leta 2001 je FATF svoja priporočila razširil še na financiranje terorizma in dodal še osem priporočil, katerih cilj je boj proti financiranju terorizma in terorističnih organizacij. Leta 2004 je bilo sprejeto še deveto posebno priporočilo.

Štirideset priporočil je razdeljenih na štiri sklope:

- zakonodajni sistem;
- ukrepi finančnih institucij in nefinančnih podjetij ter poklicev za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma;
- institucionalni in drugi potrebni ukrepi v sistemih za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma;
- mednarodno sodelovanje.

Z obnovo in razširitvijo svojih priporočil leta 2004 je FATF več pozornost namenil identifikaciji dejanskega lastnika in transparentnosti pravnih oseb, vključitvi nefinančnih organizacij med zavezance za izvajanje ukrepov, politično izpostavljenim osebam in omogočanju pregleda strank glede na tveganje. Večji poudarek je namenil tudi določenosti ukrepov pri poslovanju s korespondenčnimi bankami, pri novih načinih poslovanja in novih tehnologijah, posebnemu nadzoru nad večjimi transakcijami denarja, predvsem s strankami iz držav, ki ne izvajajo priporočil FATF, izvajanju ukrepov države tudi v poslovalnicah v tujini, nadzoru in licenciranju zavezancev, ustanovitvi uradov za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja, zagotovitvi sredstev za delo pristojnih organov ter spodbujanju vseh oblik mednarodnega sodelovanja (Šeme Hočevar, 2007, str. 69).

Seveda bo potrebno stalno pregledovanje in prilagajanje priporočil, ki so vsekakor postala mednarodni standard v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma. Prednostne naloge FATF so zagotoviti:

- globalno ukrepanje v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma;
- konkretno izvajanje priporočil po vsem svetu;
- spremljanje FATF napredka v državah pri izvajanju ukrepov boja proti pranju denarja in financiranju terorizma;
- stalen pregled tehnik in protiukrepov pranja denarja ter financiranja terorizma;

- mednarodno spodbujanje sprejetja in izvajanja priporočil.

3 SISTEM PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA V NEKATERIH ČLANICAH EU

3.1 Pravna ureditev preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Republiki Sloveniji

Delovanje države in družbe mora temeljiti na zagotavljanju svobode posameznika, obenem pa mora zagotavljati zaščito in varnost posameznika ter celotne družbe s pomočjo pravne urejenosti posameznih področij in izvajati preventivne, zaščitne ter regulatorne ukrepe, ki vse to omogočajo.

Pranje denarja in financiranje terorizma je v Sloveniji kriminalno dejanje. Pranje denarja v slovenski zakonodaji spada med gospodarska kazniva dejanja. Seveda pa to ne pomeni, da povzroča škodo samo gospodarstvu, temveč tudi finančnim sistemom. Slovenija ima celovito zakonsko urejeno področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Sodeluje z mednarodnimi organizacijami in uveljavlja skupne standarde preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma.

Že leta 1991 je Slovenija z ustavnim zakonom sprejela Dunajsko konvencijo. Leta 1993 je podpisala Konvencijo Sveta Evrope št. 141, iz katere izhajajo številni zakonski in podzakonski akti. Leta 1994 je bil sprejet Zakon o preprečevanju pranja denarja (Ur. l. RS, št. 36/1994). Istega leta je bil znotraj Ministrstva za finance RS ustanovljen UPPD (Ur. l. RS, št. 71/94).

Leta 1997 je Slovenija ratificirala leta 1993 podpisano Konvencijo Sveta Evrope št. 141. Leta 2001 je bil skladno z vsemi takratnimi standardi sprejet novi Zakon o preprečevanju pranja denarja (Ur. l. RS, št. 79/2001) in v naslednjem letu tudi dopolnjen. Temu je sledil tudi sprejem podzakonskih aktov. Leta 2005 je Slovenija sprejela Konvencijo Sveta Evrope št. 198 in Tretjo direktivo Evropskega parlamenta in Sveta.

Leta 2007 je bil sprejet Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur. l. RS, št. 60/2007).

Kazenski zakonik RS (Ur. l. RS, št. 55/2008, 66/2008 popr., 39/2009, 55/2009 Odl.US: U-I-73/09-19, 56/2011 Odl.US: U-I-262/10-18, 91/2011) v svojem 245. členu opredeljuje pranje denarja kot kaznivo dejanje, v 108. členu inkriminira terorizem in v 109. členu tudi financiranje terorizma.

3.1.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

ZPPDFT (Ur.l. RS, št. 60/2007, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 19/2010, 77/2011) je temeljni predpis, ki ureja preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji. Zavezanci za izvajanje ZPPDFT so naslednji:

- banke in njihove podružnice ter hranilnice;
- družbe, ki opravljajo določene storitve plačilnega prometa, vključno s prenosom denarja;
- pošta;
- družbe za upravljanje investicijskih skladov in njihove podružnice, druge osebe, ki lahko v skladu z zakonom, ki ureja upravljanje investicijskih skladov, izvajajo posamezne storitve ali posle upravljanja investicijskih skladov;
- ustanovitelji in upravljavci vzajemnih pokojninskih skladov ter pokojninske družbe;
- borznoposredniške družbe in njihove podružnice, druge osebe, ki lahko izvajajo posamezne storitve v zvezi z vrednostnimi papirji;
- zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov v skupini življenjskih zavarovanj, in njihove podružnice, družbe za izdajo elektronskega denarja in njihove podružnice;
- menjalnice;
- revizijske družbe in samostojni revizorji;
- koncesionarji, ki prirejajo posebne igre na srečo v igralnicah oziroma igralnih salonih;
- prireditelji, ki trajno prirejajo športne stave;
- prireditelji in koncesionarji, ki prirejajo igre na srečo po internetu ali drugih telekomunikacijskih sredstvih;
- zastavljalnice.

ZPPDFT opredeljuje pranje denarja kot kakršno koli ravnanje, s katerim se prikriva izvor denarja ali drugega premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, in vključuje: zamenjavo ali kakršen koli prenos denarja ali drugega premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, in skrivanje ter prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva ali pravic v zvezi z denarjem ali drugim premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja. Pranje denarja torej predstavlja samostojno kaznivo dejanje, katerega bistvo je skrivanje oziroma prikrivanje nezakonite narave ali izvora premoženjske koristi, pridobljene s storitvijo kaznivega dejanja (najpogosteje gre za zlorabo položaja, goljufijo, davčno zatajitev, nedovoljeno trgovino z mamili, nedovoljen promet z orožjem, korupcijska kazniva dejanja), z namenom protipravno pridobljeno premoženjsko korist prikazati kot legalno pridobljeno premoženje. Končni cilj pranja denarja je postopna vključitev »oprane« denarja ali premoženja v kriminalno dejavnost (obstoječo ali novo) oziroma v običajne poslovne tokove, ki so sestavni del zakonite poslovne dejavnosti.

V skladu z ZPPDFT financiranje terorizma predstavlja proces ali poskus zagotavljanja ali zbiranja denarja ali drugega premoženja zakonitega ali nezakonitega izvora, posredno ali neposredno, z namenom, da bo ta denar ali premoženje v celoti ali samo deloma uporabljeno za izvedbo terorističnega dejanja ali da ga bo za svoj obstoj uporabil terorist oziroma teroristična organizacija. V nasprotju s pranjem denarja, pri katerem je predmet skrivanja ali prikrivanja lahko samo nezakonito pridobljeno premoženje, torej premoženje, ustvarjeno s predhodno izvršitvijo določenega kaznivega dejanja, so pri financiranju terorizma sredstva, namenjena za izvedbo terorističnega dejanja oziroma uporabi teroristom ali terorističnim organizacijam, lahko tako zakonitega (osebni dohodek, dobiček, humanitarna sredstva, sponzorska sredstva) kot tudi nezakonitega izvora (sredstva, pridobljena s kaznivim dejanjem, kot na primer: davčna zatajitev, korupcijska kazniva dejanja, trgovina z mamili ali orožjem) (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2010).

ZPPDFT je dodatno uredil, dopolnil in razširil nekatera področja starega zakona ter uvedel nekatere novosti, ki so izhajale iz mednarodno sprejetih standardov. Tako je razširil seznam zavezancev, uvedel ukrepe preprečevanja in odkrivanja financiranja terorizma, razširil ukrepe pregleda strank, sistemsko uredil izvajanje nadzora nad zavezanci zakona, prepovedal anonimne račune in hranilne knjižice na geslo ali prenositelja oziroma druge produkte, ki bi posredno ali neposredno omogočali prikrivanje identitete stranke. Prepovedal je poslovanje z navideznimi bankami, uvedel je pristop na oceni tveganosti in dolžnost izvedbe analize tveganosti, skladno s kriteriji tveganosti zahteva pregled strank in njihovo razvrščanje. Zakon je omogočil prepustitev pregleda stranke tretji osebi, omejil je gotovinsko poslovanje, in sicer gotovinska plačila na znesek 15.000 evrov, in uvedel zahtevo spoštovanja zakona tudi v hčerinskih ter podružničnih poslovalnicah finančnih institucij v tretjih državah.

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah ZPPDFT, ki ga je sprejela Vlada RS januarja 2010, je vseboval naslednje obrazložitve sprememb in dopolnitev (Državni zbor, 2010):

- prilagoditev opredelitve zavezancev Direktivi 2007/64/ES;
- vključitev določb, ki zavezancem za obravnavo določenih produktov omogočajo opustitev pregleda stranke;
- poenostavljeno izvajanje pregleda stranke, če zavezanec sklepa dodatno poslovno razmerje z isto stranko;
- ponovna uvedba pridobivanja izjave, če stranka izvaja transakcijo v vrednosti 15.000 evrov ali več v svojem imenu ali za nekoga tretjega;
- odprava obveznega ponovnega letnega pregleda tujih pravnih oseb;
- podelitev pristojnosti za nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT pri revizorskih družbah in samostojnih revizorjih Agenciji za javni nadzor nad revidiranjem;

- vključitev novih določb v zakon za izvajanje mednarodnih FATF priporočil št. 8, 11 in 21, ki do sedaj niso bila prenesena v slovenski sistem za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja.

3.1.2 Drugi podzakonski akti

Skladno s sprejemanjem zakonov in mednarodnih sporazumov so se temu prilagajali tudi podzakonski akti v Sloveniji. Po ZPPDFT je predvidenih skupno 12 podzakonskih aktov, pri čemer je osem obveznih in za njihovo izdajo je pooblaščen minister za finance. Leta 2008 so pričeli veljati naslednji podzakonski akti:

Pravilnik o določitvi pogojev za ugotavljanje in preverjanje istovetnosti stranke z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila stranke (Ur. l. RS, št. 12/2008) določa pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da organizacija v okviru elektronskega poslovanja lahko ugotavlja in preverja istovetnost stranke, ki je bodisi fizična oseba oziroma njen zakoniti zastopnik bodisi samostojni podjetnik posameznik bodisi posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila stranke.

Pravilnik o določitvi pogojev za obravnavo osebe kot stranke z neznatnim tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko organizacija določeno pravno osebo obravnava kot stranko, za katero ocenjuje, da predstavlja neznatno tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Pravilnik o določitvi seznama enakovrednih tretjih držav (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa seznam enakovrednih tretjih držav, ki po podatkih Evropske komisije in drugih pristojnih mednarodnih organizacij ter po podatkih UPPD predpisujejo in upoštevajo standarde glede odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, kakor so opredeljeni v Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES z dne 26. oktobra 2005 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma (Ur. l. RS, št. 309/2005).

Pravilnik o načinu sporočanja podatkov odvetnika, odvetniške družbe ali notarja Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa, da odvetnik, odvetniška družba ali notar sporoča podatke o vseh transakcijah ali strankah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma na UPPD.

Pravilnik o določitvi pogojev, pod katerimi za nekatere stranke ni treba sporočiti podatkov o gotovinskih transakcijah (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa pogoje, pod katerimi organizacijam za nekatere stranke ni treba sporočiti podatkov o gotovinskih transakcijah. Obveznost sporočanja gotovinskih transakcij ne velja za revizijske družbe, samostojne

revizorje in pravne ter fizične osebe, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja.

Pravilnik o določitvi pogojev, ki jih mora izpolnjevati oseba, da lahko nastopa v vlogi tretje osebe (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da lahko oseba nastopa kot tretja oseba. Poleg oseb, naštetih v zakonu, je lahko po tem pravilniku tretja oseba tudi banka, borznoposredniška družba, DZU, pokojninska družba ali zavarovalnica. Tretja oseba je lahko tudi podružnica ali hčerinska banka banke države članice, podružnica ali hčerinska družba družbe za upravljanje investicijskih skladov države članice, podružnica ali hčerinska družba borznoposredniške družbe države članice ali podružnica ali hčerinska zavarovalnica zavarovalnice države članice, ki ima sedež oziroma je registrirana za opravljanje dejavnosti v enakovredni tretji državi.

Pravilnik o načinu sporočanja podatkov Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (Ur. l. RS, št. 10/2008) predpisuje, da organizacije sporočajo podatke o gotovinskih transakcijah nad 30.000 evrov in o vseh transakcijah ali strankah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, UPPD na enega od naslednjih načinov: po telefonu, po telefaksu, s priporočeno pisemsko pošiljko, po kurirju, z elektronskim prenosom podatkov, z navadno pisemsko pošiljko.

Pravilnik o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov ter upravljanju evidenc pri organizacijah, odvetnikih, odvetniških družbah in notarjih (Ur. l. RS, št. 10/2008) določa podrobnejša pravila za:

- način izvajanja notranje kontrole v organizacijah iz prvega odstavka 4. člena zakona in pri odvetnikih, odvetniških družbah ter notarjih (v nadaljnjem besedilu: zavezanci);
- postopek priprave seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma (v nadaljnjem besedilu: seznam indikatorjev) pri zavezancih, ter uporaba tega seznama;
- delovanje pooblaščenca in namestnika pooblaščenca pri zavezancu;
- način upravljanja evidenc zavezancev o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah ter sporočenih podatkov UPPD;
- način varstva in hrambe podatkov o strankah, poslovnih razmerjih ter transakcijah pri zavezancih.

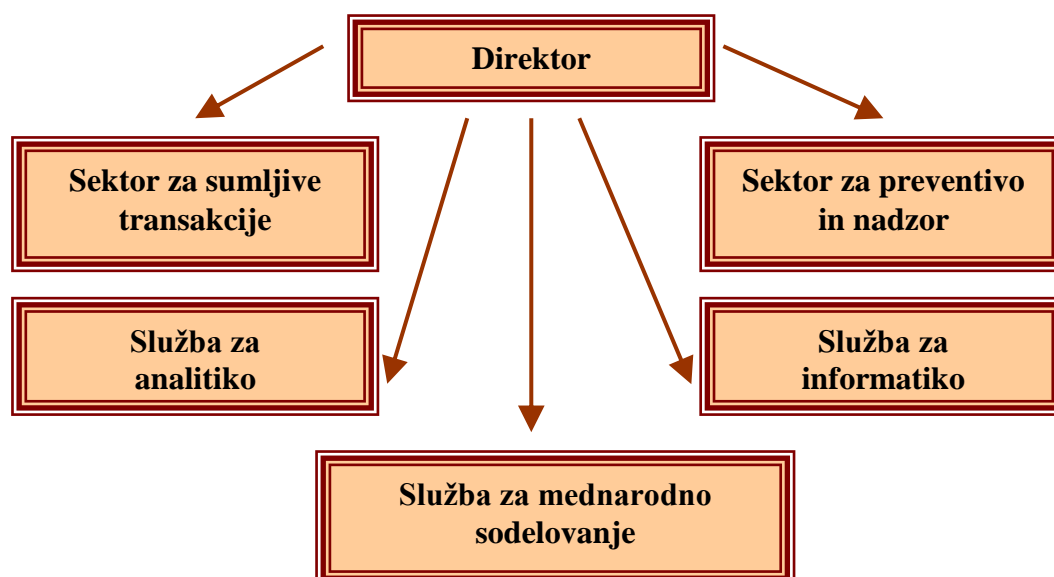
S tem pravilnikom se določajo le minimalni standardi. Podrobnejša pravila, vključno s postopki, roki in načinom izvajanja notranje kontrole, določi zavezanec v svojih notranjih aktih. Pravilnik določa, da mora zavezanec zagotoviti redno kontrolo izvajanja določil zakona, razen če ima zaposlene manj kot štiri delavce. Namen kontrole je preprečevanje, zaznavanje in odpravljanje napak pri izvajanju zakona ter izboljšanje notranjega sistema odkrivanja transakcij ali strank, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

3.1.3 Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja

UPPD je centralni organ v sestavi Ministrstva za finance RS, ki od začetka svojega delovanja, torej od leta 1995, sprejema, zbira in analizira finančne podatke o strankah ter transakcijah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in posreduje te podatke pristojnim organom. Slovenija ima administrativni tip UPPD, ki nima policijskih pooblastil, s čemer je poleg odkrivanja poudarjena tudi njegova vloga pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. Drugje po svetu se uradi glede na organizacijsko obliko delijo na administrativne, policijske, tožilske oziroma sodne in hibridne vrste, s tem da prevladujejo administrativne oblike. Možnost razvijanja zaupanja in sodelovanja s finančnimi institucijami je prednost takšnih uradov.

UPPD je organiziran na način, predstavljen na Sliki 1, s čimer je omogočeno njegovo učinkovito delovanje.

Slika 1: Organigram UPPD

Vir: Urad RS za preprečevanje pranja denarja, Organigram z organizacijskimi enotami, 2011.

UPPD opravlja naloge, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja ter financiranja terorizma, ima vlogo kliring hiše med institucijami finančnega sistema in organi odkrivanja ter pregona kaznivih dejanj. Skladno z zakonom morajo organizacije UPPD posredovati podatke o (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2011):

- gotovinskih transakcijah, ki presegajo vrednost 30.000 evrov (razen revizijskih družb, samostojnih revizorjev in pravnih ter fizičnih oseb, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja);

- transakcijah ali strankah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

UPPD lahko glede na svojo oceno v zvezi s transakcijami ali določenimi osebami ugotovi, da so podani razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Na osnovi te ocene od organizacij zahteva podatke o stanju sredstev in drugega premoženja teh oseb, podatke o prometu s sredstvi in premoženjem teh oseb, podatke o drugih poslovnih razmerjih in vse druge podatke ter informacije, ki jih je organizacija pridobila ali jih vodi na podlagi zakona in so potrebni za odkrivanje ter dokazovanje pranja denarja ali financiranja terorizma.

UPPD je treba na njegovo zahtevo poslati tudi vso potrebno dokumentacijo. Zahtevane podatke, informacije in dokumentacijo morajo zavezanci poslati UPPD brez odlašanja oziroma najkasneje v 15 dneh od prejema zahteve. Kršitev tega roka sodi med najtežje kršitve določb ZPPDFT, za katere so zagrožene visoke denarne kazni. UPPD lahko glede na svojo presojo ugotovi, da so v zvezi z neko transakcijo ali osebo podani razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma in na osnovi tega od državnih organov ter nosilcev javnih pooblastil zahteva podatke, informacije in dokumentacijo, ki so potrebni za odkrivanje in dokazovanje pranja denarja ali financiranja terorizma. V primeru, da UPPD pri analizi pridobljenih podatkov, informacij in dokumentacije oceni, da je podan razlog za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja, posreduje pisno obvestilo s potrebno dokumentacijo policiji in državnemu tožilstvu. UPPD lahko s pisno odredbo za 72 ur ustavi transakcijo, če presodi, da obstajajo utemeljeni razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in o tem obvesti pristojne organe. Sodišča, državna tožilstva in drugi državni organi morajo UPPD z namenom centralizacije in analize vseh podatkov, povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma, pošiljati podatke o kaznivih dejanjih pranja denarja in financiranja terorističnih dejavnosti ter o prekrških po ZPPDFT.

Pod določenimi pogoji je UPPD pooblaščen za izmenjavo podatkov s tujimi sorodnimi organi. ZPPDFT v poglavju o mednarodnem sodelovanju določa pogoje, pod katerimi UPPD začasno ustavi transakcijo na pobudo tujega organa. Zakon tudi omogoča, da v okviru svojih nalog preprečevanja in suma pranja denarja ter financiranja terorizma UPPD pošlje pisno pobudo tujemu organu za zaustavitev transakcije. UPPD najmanj enkrat na leto o svojem delu poroča vladi. Njegova naloga je tudi posredni nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT pri zavezancih iz zakona. Svoje naloge UPPD opravlja na naslednje načine (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2011):

- pristojnim organom predlaga spremembe in dopolnitve predpisov, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja ter financiranja terorizma;
- sodeluje pri sestavi seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma;
- pripravlja in izdaja priporočila ali smernice za enotno izvajanje ZPPDFT ter predpisov, izdanih na njegovi podlagi, pri zavezancih iz 4. člena ZPPDFT;

- sodeluje pri strokovnem usposabljanju delavcev organizacij, državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, odvetnikov, odvetniških družb in notarjev;
- najmanj enkrat na leto objavi statistične podatke v zvezi s pranjem denarja in financiranjem terorizma, zlasti o številu sumljivih transakcij, ki so mu bile poslane v skladu z ZPPDFT, številu obravnavanih primerov na letni ravni, številu kazensko preganjanih oseb, o številu oseb, obsojenih kaznivega dejanja pranja denarja ali financiranja terorizma, ter o obsegu zamrznjenih, zaseženih ali odvzetih sredstev;
- na drug primeren način obvešča javnost o pojavnih oblikah pranja denarja in financiranja terorizma.

Mednarodno sodelovanje – na bilateralni ravni je UPPD do 31. julija 2010 podpisal neformalna pisma o sodelovanju in izmenjavi podatkov (angl. *Memorandum of Understanding*) s 33 uradi. UPPD je tudi ustanovni član mednarodne skupine EGMONT, ki od leta 1995 združuje sorodne organe (FIU), ki se ukvarjajo s preprečevanjem in odkrivanjem pranja denarja ter v zadnjih letih tudi preprečevanjem in odkrivanjem financiranja terorizma. Skupino EGMONT, ki se je iz neformalne skupnosti v letu 2008 preoblikovala v formalno skupnost, je konec julija 2010 sestavljalo 120 uradov iz celega sveta. Predstavniki UPPD so aktivno udeleženi tudi pri delu mednarodnih organizacij in odborov v Svetu Evrope v Odboru strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (MONEYVAL) ter v Evropski komisiji v Odboru za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (CPMLTF).

V poročilu (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2010) je navedeno, da jim je bilo v letu 2010 na predpisanih obrazcih sporočeno 15.412 gotovinskih transakcij nad 30.000 evrov, v skupni vrednosti 1.197.785.163 evrov, iz 39 različnih organizacij. Vrednost gotovinskih transakcij se je v primerjavi z letom 2009 povečala za 8,3 %. V skupnem številu sporočenih gotovinskih transakcij za leto 2010 je bilo 64,4 % transakcij izvršenih za fizične osebe, 33,1 % transakcij za domače pravne osebe in osebe, ki opravljajo samostojno dejavnost, ter 2,4 % transakcij za tuje pravne osebe. Poročilo ugotavlja, da število sporočenih transakcij med letoma 2008 in 2010 upada, vendar se povečuje njihova višina. V finančnih institucijah se izvaja manj gotovinskih transakcij nad 30.000 evrov, vendar se njihova skupna vrednost povečuje. V letu 2010 so na UPPD odprli 233 novih zadev, od tega so bili pri 231 zadevah podani nekateri razlogi za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja in pri 2 zadevah so bili podani nekateri razlogi za sum storitve kaznivega dejanja financiranja terorizma.

Nadalje poročilo navaja, da so sodišča na predlog tožilstev začasno zavarovala premoženje 10 fizičnih oseb in 5 pravnih oseb zaradi utemeljenih sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja v skupni višini 45.422.163 evrov, kar predstavlja znatno povečanje glede na prejšnja leta. UPPD na podlagi posredovanih podatkov s strani Policije ugotavlja, da se je glede na prejšnja leta povečalo tudi število kazenskih ovadb za kaznivo dejanje pranja denarja. Poročilo za obdobje 1995–2010 navaja, da so bile v 158 zadevah suma storitve

kaznivega dejanja pranja denarja vložene kazenske ovadbe ali začetni postopki. UPPD ocenjuje, da bo povečanje števila zadev v zadnjih šestih letih, prikazanih v Tabeli 1, vplivalo tudi na vzpostavitev sodne prakse v zadevah, povezanih s kaznivim dejanjem pranja denarja, kar bo vplivalo na povečanje trenutno relativno nizkega števila pravnomočnih sodb za kazniva dejanja pranja denarja in posledično v prihodnosti prineslo tudi večje učinke na področju preprečevanja pranja denarja v Sloveniji.

Tabela 1: Pregled odprtih in zaključenih zadev UPPD v letih od 2005 do 2010

Leto	Prejeto	Obvestila	Informacije	Zaključeno v UPPD	Zaključeno skupaj
2005	116	32	14	58	104
2006	165	37	17	51	105
2007	192	70	56	59	185
2008	248	63	67	61	191
2009	199	65	39	111	215
2010	233	55	43	109	207
Skupaj	1153	322	236	449	1007

Vir: Urad za preprečevanje pranja denarja, Pregled odprtih in zaključenih zadev v Uradu v obdobju 2005 – 2010, 2010.

UPPD je v letu 2010 na področju preventive in nadzora izvedel naslednje naloge (Urad za preprečevanje pranja denarja, 2010):

- priprava predloga sprememb in dopolnitev ZPPDFT;
- priprava mnenj in stališč v zvezi z izvajanjem ZPPDFT ter podzakonskih aktov, izdanih na njegovi podlagi;
- sodelovanje pri pripravi sprememb drugih slovenskih predpisov, ki neposredno ali posredno zadevajo preprečevanje in odkrivanje pranja denarja ali financiranja terorizma;
- sodelovanje v odborih mednarodnih teles, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in odkrivanjem pranja denarja;
- priprava akcijskega načrta v zvezi s Poročilom o četrtem krogu ocenjevanja RS, ki se je nanašalo na spremljanje ukrepov za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma v RS, ki ga izvaja MONEYVAL;
- nadzor nad izvajanjem določil ZPPDFT pri zavezancih iz 4. člena ZPPDFT;
- sodelovanje pri izobraževanju in strokovnem usposabljanju zaposlenih pri zavezancih po ZPPDFT in uslužbencev v domačih državnih organih ter nosilcev javnih pooblastil, sodelovanje pri izobraževanju sorodnih institucij in organov v tujini;
- obveščanje javnosti in vodenje postopkov o dostopu do informacij javnega značaja;
- tekoče urejanje internetne strani UPPD v skladu z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja;

- sodelovanje v Medresorski delovni skupini za pripravo ukrepov za preprečevanje davčnih utaj pri gotovinskem poslovanju;
- sodelovanje v Medresorski delovni skupini za ustanovitev Urada za odvzem premoženjske koristi pridobljene s kaznivim dejanjem;
- sodelovanje pri delu Sosveta za statistiko kriminalitete pri Statističnem uradu RS.

3.2 Francija

Francija je bila v preteklosti tarča terorističnih napadov s strani Korziške fronte in ostalih separatističnih skupin, zlasti v Bretaniji in Baskiji (francoskem delu). V 80. letih je doživela osem terorističnih napadov v Parizu, v sredini 90. let pa bombne napade v Parizu s strani alžirske Oborožene islamistične skupine. Po tem je Francija sprejela obsežne protiteroristične ukrepe, ki so bili uspešni, saj so do leta 2004 preprečili vse načrtovane napade. Francija ostaja bolj verjetna tarča napadov teroristične skupine Al Kaida, zato je še bolj pomembno, da učinkovito preprečuje pranje denarja in financiranje terorizma. Prav tako je privlačna za pranje denarja, saj ima kar nekaj teritorijev, ki sicer imajo urejeno področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, vendar nad njimi ni vzpostavljen zadosten nadzor. Kot članica EU je dolžna uvesti vse direktive EU, tudi boja proti pranju denarja in financiranju terorizma, zato je vzpostavila celovit sistem preprečevanja in aktivno mednarodno sodelovanje.

Francija je članica FATF, sodelujoča in podpornica karibskega FATF (angl. *Caribbean Financial Action Task Force* – CFATF) in opazovalka FATF Južne Amerike (angl. *Financial Action Task Force of South America* – GAFISUD). Francija je podpisnica Konvencije ZN proti drogam iz leta 1988, Konvencije Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Konvencije ZN o zatiranju financiranja terorizma in Konvencije ZN proti korupciji.

FATF je v svojem poročilu (2008–2009) ugotovil, da je Francija sprejela 40 priporočil in 9 posebnih priporočil (v nadaljevanju 40 P in 9 PP). V Franciji je bilo pranje denarja kaznivo dejanje že leta 1987, in sicer v povezavi s trgovino z mamili. Leta 1996 je zakon razširil obseg pojma in tako vštél vanj vsa kazniva dejanja, vključno s premoženjsko koristjo, ki izvira iz teh dejanj. Od leta 1986 je v francoski zakonodaji predviden tudi pregon tistih, ki sodelujejo pri financiranju terorizma. Francoski zakon dovoljuje zaseg vsega ali le dela premoženja. V primeru financiranja terorizma je v Franciji možna zaplemba celotnega premoženja storilca kaznivega dejanja terorizma.

Zadnji ukrepi v Franciji vključujejo povečanje števila sektorjev, ki jih zajemajo določbe preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, predvsem domačih podjetij. V sistem nadzora in sankcij preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma so zajete vse institucije ter poklici, sprejeti so ukrepi tvegane pristopa pri skrbnem pregledu

stranke, razširila se je obveznost poročanja o sumljivih transakcijah, ki zajema vsa kazniva dejanja, vključno z davčnimi prevarami, in povečala se je pristojnost enote za finančni nadzor (fran. *Traitement du Renseignement et Action contre les Circuits Financiers Clandestins*; v nadaljevanju TRACFIN).

Uveden je bil tudi sistem izdajanja dovoljenj za menjalnice, ki je nadomestil prejšnji preprost način registracije. V okviru ustanovitve svetovalnega odbora boja proti pranju denarja in financiranju terorizma, ki je okrepil sodelovanje med državnimi organi, je uvedena tudi novost skupnega licenciranja in nadzora, ki zajema banke, plačilne institucije, investicijska podjetja (razen družb za upravljanje portfelja) in menjalnice, skupaj z zavarovalnimi družbami, vzajemnim zavarovanjem, ki ga izvaja Agencija za bonitetni nadzor (fran. *Autorité de contrôle prudential*). Francija je uvedla tudi povečan obseg skrbnega pregleda stranke, ki velja tako za finančne institucije kot tudi za nefinančne institucije in poklice. Uveden je tudi boljši sistem vodenja evidenc in poročanja o sumljivih transakcijah, ki je sedaj skladen z zahtevami FATF. Francoski organi nadzora imajo zadostna pooblastila za izvajanje inšpekcijskega nadzora, ki ga tudi izvajajo. Vsi pristojni organi imajo tudi pooblastila za sprejemanje sankcij pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.

Poročilo ugotavlja, da so glede na obsodbe v Franciji najpogostejša kazniva dejanja, povezana s pranjem denarja, goljufije in promet s prepovedanimi drogami. Francija lahko ponudi medsebojno pravno pomoč pri preiskavah in pregonih, povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma. Pravni red določa tudi ukrepe izročitve. Težavo pa še vedno predstavljajo pomanjkljivi statistični podatki, ki onemogočajo natančnejšo analizo uspešnosti teh ukrepov. Ocenjevanje je zajemalo tudi ozemlja Francije izven matične države in ugotovilo, da veljajo enaka pravila preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma tudi na teh ozemljih – z nekaj manjšimi izjemami. Ugotovljeno je le, da obstaja manjša možnost nadzora zaradi razdalje in komunikacijskih poti med matično državo ter ostalimi teritoriji, da ni doslednega poročanja o sumljivih transakcijah in da je otežen inšpekcijski nadzor na teh območjih (France, 2011).

Metode in tehnike, ki jih uporabljajo za odkrivanje pranja denarja, so zelo raznovrstne in obsegajo nadzor, infiltracijo, nadzor nad pošto, prisluškovanje. Tožilstvo ima dva oddelka za pregon pranja denarja. Organi kazenskega pregona v Franciji imajo ustrezna pooblastila za preiskovanje in zaseg dokumentacije, potrebne za opravljanje njihovih preiskav.

Francija sicer izpolnjuje večino 40 P in 9 PP FATF, vendar je bilo v zadnjem poročilu ugotovljeno še precej pomanjkljivosti. Glede na poročilo iz leta 2005 je Francija s prilagoditvijo svoje zakonodaje Tretji direktivi naredila velik korak k izboljšanju sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, ampak poročilo navaja področja, ki jih bo še treba uskladiti in izboljšati.

3.3 Nemčija

Nemčija se je s terorističnimi napadi spopadala predvsem pred letom 2001. Nekateri ukrepi so bili tako sprejeti že pred tem. Država je bila postavljena v zelo neprijeten položaj, ko se je po terorističnih napadih na ZDA izkazalo, da so bili ti teroristični napadi vodeni iz celic terorističnih skupin (angl. *sleeping cells*) na njenem ozemlju. V izogib podobnim dogodkom v prihodnosti je Nemčija kot članica OZN in EU sledila dokumentom, sprejetim v teh organizacijah, in na nekaterih področjih protiteroristične ukrepe zelo poostrila. V okvirju boja proti pranju denarja in financiranja terorizma je pomemben ukrep iz prvega paketa protiterorističnih ukrepov, sprejetih oktobra 2001, ki govori o zamrznitvi finančnih sredstev terorističnih skupin s programom za implementacijo nadzora financiranja terorističnih aktivnosti, ki ga je uvedla OZN. Posebnost pa je tudi zadnji sprejeti ukrep v tem paketu, ki govori o tem, da postanejo tuji državljani, ki vstopajo na ozemlje Nemčije, subjekt preiskave v informacijskem sistemu Urada za zaščito ustavnosti glede na njihovo povezanost z ekstremističnimi skupinami. Ta ukrep sigurno dopolnjuje in pomaga pri dostopu do informacij pri skrbnem preverjanju strank ter pri ugotavljanju sumljivih transakcij.

V letu 2010 je FATF podal svojo oceno skladnosti Nemčije s 40 P in 9 PP o pranju denarja in financiranju terorizma. Ugotavlja, da je Nemčija v celoti ali delno skladna z 28 priporočili in s posebnimi priporočili. Vsekakor pa Nemčijo uvršča med države, ki so uveljavile 40 P in 9 PP. Nemški Zakon o pranju denarja inkriminira dejavnosti, povezane s pranjem denarja. Zadnja sprememba zakona je bila sprejeta leta 2009 z Zakonom o pregonu priprav na resna nasilna dejanja ogrožanja države (Germany, 2010).

Nemška FUI je centralni registrski urad za poročanje o sumljivih transakcijah, ki je bil ustanovljen leta 2002 znotraj Urada zvezne kriminalistične policije. FUI je članica skupine EGMONT, v svoji državi pa sodeluje s kriminalističnimi pisarnami vseh zveznih dežel. Zanimivo je, da ustava Nemčije predpisuje FUI le podporo kriminalističnim pisarnam zveznih dežel, ki so odgovorne za preiskovanje in pregon. Naloge obdelave in analize pridobljenih podatkov so s tem razdeljene med obe službi in sistem poročanja zato ni učinkovit. To pomeni, da FUI ne izpolnjuje v celoti predpisanega standarda FATF. FUI tudi ne hrani zbranih podatkov o vrednostih transakcij, kar je nekoliko nenavadno. V Nemčiji je pranje denarja inkriminirano v Zakonu o pranju denarja (nemš. *Geldwäschegestz*), ki kot kazniva dejanja opredeljuje trgovino z mamili, goljufijo, ponarejanje, poneverbe in teroristične organizacije. Zakon o bančništvu predpisuje, da lahko državljanom EU, osumljenim terorizma, premoženje zamrzne Zvezni organ za finančni nadzor, ki je bil ustanovljen leta 2002 v okviru Ministrstva za finance.

Tretja direktiva EU je bila v pravni sistem Nemčije uvedena leta 2008 in je dopolnila prejšnjo definicijo financiranja terorizma, ki sedaj določa ukrepe tveganega pristopa pri skrbnem pregledu strank in še nekatere druge ukrepe za obvladovanje tveganj. Trenutni

ukrepi za preverjanje dejanskega lastništva so predmet različnih interpretacij med institucijami in niso v celoti skladni z zahtevami FATF. Obstaja zelo širok obseg izjem pri skrbnem pregledu strank, ki so v neskladju z zahtevami o spremljanju in vodenju evidenc. Prav tako standardi niso doseženi pri politično izpostavljenih osebah, saj ne zajemajo politično izpostavljenih oseb, ki so dejanski lastniki zavezancev ali tujih politično izpostavljenih oseb, ki prebivajo v Nemčiji. Tudi korespondenčne banke v EU niso predmet ukrepov skrbnega pregleda stranke (Germany, 2010).

Nemčija nima dovolj učinkovito urejenega področja večjega tveganja pri poslovanju s tretjimi državami, saj ne obstaja obveznost posebne pozornosti pri poslovanju z državami, ki nimajo ustrezno urejenih standardov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Uveden ima standard poročanja o sumljivih transakcijah, vendar so obveznosti zaradi pravne opredelitve kaznivega dejanja omejene. Uvedene niso bile nobene pravne obveznosti, ki bi zahtevale izobraževanje zaposlenih, kar je predpogoj preprečevanja sodelovanja pri izvedbi transakcij in povezovanju s strankami. Ne obstajajo določbe, ki bi uradnikom zagotavljale pravočasen dostop do ustreznih informacij pri skrbnem pregledu stranke (Germany, 2010).

Večja ugotovljena pomanjkljivost je tudi pomanjkanje celovitih letnih statističnih podatkov o analizah poročil o sumljivih transakcijah, uvedenih sankcijah pri obsodbah pranja denarja, preiskavah in mednarodnem sodelovanju (Germany, 2010).

3.4 Španija

Leta 1999 je Al Kaida s svojimi poslovnimi partnerji razvila visoko strukturirano shemo pranja denarja, v kateri so sodelovali arabski in španski poslovneži. Z njihovo pomočjo zbrani denar je bil namenjen za financiranje terorističnih celic in njenih podpornikov v Evropi, Aziji ter na Bližnjem vzhodu (Brisard, 2002, str. 24). V Španiji so se podjetja, vpletena v teroristično mrežo Al Kaida, večinoma ukvarjala z nepremičninskimi posli in gradbeništvom.

Španija ima podpisane sporazume o medsebojni kazenski pravni pomoči in dvostranske sporazume o sodelovanju na področju preprečevanja pranja denarja ter izmenjave informacij.

Zakon 12/2003 (špan. *Ley 12/2003, de bloqueo de la financiación del terrorismo*) o preprečevanju in blokiranju financiranja terorizma dovoljuje zamrznitev vseh vrst finančnih tokov, da bi preprečili uporabo teh sredstev za izvedbo terorističnih dejanj. S tem zakonom je bila ustanovljena Komisija za nadzor nad finančnimi aktivnostmi terorizma. Aprila 2010 je bil sprejet Zakon 10/2010 (špan. *Ley 10/2010, de prevención del blanqueo de capitales y de la financiación del terrorismo*) – novi zakon za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma. S tem zakonom je tudi Španija implementirala Tretjo

direktivo EU. Španija je država, ki se je zavezala, da bo sprejela 40 P in 9 PP (Spain, 2006).

Ustanovljena je bila Komisija za preprečevanje pranja denarja (angl. *Executive Service of the Commission for the Prevention of Money Laundering*; v nadaljevanju SEPBLAC), ki je tudi članica skupine EGMONT. Njena osnovna naloga je sprejemanje, analiziranje in razširjanje poročil o sumljivih ter nenavadnih transakcijah v finančnih institucijah, nefinančnih podjetjih in poklicih. SEPBLAC ugotavlja, da organi pregona prejmejo veliko število poročil, ki pa so premalo natančna, zato ne zadostujejo za začetek obravnave proti storilcem. V poročilu iz leta 2006 FATF ugotavlja, da je bilo področje kaznivih dejanj financiranja terorizma na splošno zadovoljivo urejeno. Ukrepi skrbnega pregleda stranke v finančnem sektorju in v določenih nefinančnih podjetjih ter poklicih so bili premalo obsežni. V Španiji je bilo ugotovljeno tudi pomanjkanje bolj celovitih statističnih podatkov o kazenskih pregonih, obsodbah in sankcijah za fizične ter pravne osebe v povezavi s pranjem denarja in financiranjem terorizma, kar otežuje ocenjevanje učinkovitost teh ukrepov (Spain, 2006).

FATF v poročilu (Spain, 2006) pohvali učinkovitost in celovitost španskega kazenskega prava ter sistema pregona na področju pranja denarja in financiranja terorizma. V Španiji sta namreč dve policijski organizaciji, nacionalna policija in nacionalna garda, ki imata skupaj s posebnim uradom tožilstva za pregon trgovine z drogo in pranja denarja ter posebnim uradom tožilstva za zatiranje gospodarskih kaznivih dejanj, povezanih s korupcijo, obsežna pooblastila.

Španija nima vzpostavljenih ukrepov obveznega skrbnega pregleda stranke v primeru, ko finančna institucija dvomi o verodostojnosti stranke in o predhodno pridobljenih identifikacijskih podatkih. Prav tako ni zakonskih določb, ki bi zahtevale preverjanje identifikacijskih podatkov za fizične in pravne osebe (razen podatkov o naravi poslovanja). Problem predstavlja tudi pomanjkanje določil za dodatno identifikacijo znanih strank v finančnih institucijah v primerih transakcij večjega tveganja.

3.5 Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske

Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske (v nadaljevanju ZK) je zaradi obsežnega in sofisticiranega finančnega trga še vedno zelo zanimivo za pralce denarja. London je bil leta 2005 tarča obsežnega terorističnega napada na podzemno železnico in avtobus. Mednarodni terorizem je v ZK prisoten tudi zaradi zgodovinsko kolonialne vloge države in velikega števila priseljencev iz držav, kjer so sedeži terorističnih skupin.

V ZK ostajajo glaven vir nezakonito pridobljenega denarja mamila, sledijo mu finančne prevare in tihotapstvo blaga ter ljudi. Glavne finančne poti umazanega denarja se izogibajo finančnim institucijam, kot so velike banke, in v večji meri za pranje denarja uporabljajo

menjalnice in tihotapce denarja v gotovini. Zakon o prihodkih iz kaznivih dejanj iz leta 2002 ureja preprečevanje pranja denarja in omogoča izterjavo denarja, pridobljenega s kriminalnimi dejavnostmi v povezavi s pranjem denarja. Ukrepi veljajo za domače kot tudi za mednarodno sodelovanje.

Leta 2005 je bil prenovljen in spremenjen Zakon o organiziranem kriminalu in policiji. Boj proti terorizmu urejata Zakon o terorizmu (angl. *Terrorism Act*) iz leta 2000 in Zakon o boju proti terorizmu (angl. *Counter-Terrorism Act*) iz leta 2008. Protiteroristična zakona uvajata nova pooblastila za gospodarsko in finančno ministrstvo pri izdaji odredbe ter navodil kreditnim in finančnim institucijam. Posledično zahtevata skrben pregled stranke, stalno spremljanje, poročanje in sistematično omejevanje ali prepoved poslovanja. Finančni sektor ureja in usmerja Urad za finančne storitve (angl. *Financial Services Authority*), ki ima široka pooblastila za izvajanje spremljanja in zagotavljanja skladnosti finančnih institucij. Z Zakonom o organiziranem kriminalu in policiji (2005) je bila uvedena tudi Agencija za hujše oblike organiziranega kriminala (angl. *Serious Organized Crime Agency*; v nadaljevanju SOCA).

Zakonodaja v ZK predvideva odvzem premoženja in premoženjske koristi, ki je nastala s pranjem denarja. Junija 2007 je v ZK začela veljati uredba EU o kontroli gotovine, ki zahteva evidenco vseh oseb, ki vstopajo v EU z 10.000 evri ali več.

Poročilo FATF iz leta 2007 opozarja, da je glavna pomanjkljivost pomanjkanje pravno zavezujočih zahtev ugotavljanja upravičenega lastništva za skrben pregled v finančnih institucijah, nefinančnih podjetjih in poklicih ter pomanjkanje ustreznega nadzora v nepremičninskem sektorju. Izvajanje Tretje direktive, ki je začela veljati leta 2007, je odpravilo nekatere izmed teh pomanjkljivosti.

Poročilo FATF navaja, da v ZK obstaja celovita pravna struktura za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma, ki je z zakonom določena zelo široko, in število pregonov na tem področju se v zadnjih letih povečuje. FATF v poročilu navaja tudi pomanjkanje izčrpnih statističnih podatkov za preprečevanje financiranja terorizma na področju uvedenih sankcij in obsodb ter čezmejnih razkritij, povezanih s pranjem denarja in financiranjem terorizma. ZK ima vzpostavljen sistem notranjih kontrol, skladnosti, revizije in delovanja tujih podružnic. FATF v poročilu ugotavlja, da ni zadostnih ukrepov za zagotovitev zanesljive, pravočasne informacije o vprašanih lastništva in nadzora pravnih oseb.

ZK sodeluje z veliko državami na področju mednarodne pravne pomoči. Prav tako je uveljavilo predpise o zamrznitvi premoženja in izročitvi oseb, povezanih s kriminalnimi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma. SOCA je članica skupine EGMONT in sodeluje z vsemi državami pod okriljem FATF.

Pri analizi boja proti pranju denarja in financiranju terorizma v ZK sem naletela na naslednji problem: analiza FATF, ki je bila izvedena v ZK leta 2007, še ne upošteva vseh pomembnih zakonodajnih dokumentov, sprejetih v letu 2007 in naprej. Zaradi malo dostopnih informacij o uvajanju in uvedbi ukrepov, ki so povezani predvsem s Tretjo direktivo EU, podrobne analize na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ter uvajanja standardov mednarodne skupnosti nisem mogla narediti.

3.6 Primerjava med državami

Primerjava med obravnavanimi državami in Slovenijo (Tabela 2) pokaže, da je pravna ureditev preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v vseh državah urejena skladno z mednarodnimi pravnimi akti OZN ter EU.

Tabela 2: Primerjava urejenosti področja pranja denarja in financiranja terorizma med državami

	Francija	Nemčija	Španija	ZK	Slovenija
FATF	članica	članica	članica	članica	ni članica
Uveljavitev 40 P in 9 PP	Da	Da	Da	Da	Da
Kriminalizacija pranja denarja	Da	Da	Da	Da	Da
Kriminalizacija financiranja terorizma	Da	Da	Da	Da	Da
Zamrznitev /zaseg premoženja	Da	Da	Da	Da	Da
FUI in članstvo v EGMONT	Da	Da	Da	Da	Da
Mednarodno sodelovanje in nudenje medsebojne pomoči	Da	Delno, ni popolnih podatkov	Delno, ni popolnih podatkov	Da	Da
Pregled stranke – finančne in nefinančne institucije	Da, vendar ni v celoti skladen s 40 P in 9 PP	Da, vendar ni v celoti skladen s 40 P in 9 PP	Delno, premalo obsežen in ni v celoti vzpostavljen pri nefinančnih podjetjih	Da, vendar pomanjkljiv za nefinančne institucije in nepremičninski sektor	Da, vendar pomanjkljiv za nepremičninski sektor

se nadaljuje

nadaljevanje

	Francija	Nemčija	Španija	ZK	Slovenija
Ažurni statistični podatki	Ne zagotavlja v celoti	Pomanjkljivi pri nefinančnem sektorju	Premalo celoviti	Pomanjkljivi in premalo celoviti	Pomanjkljivi pri nefinančnem sektorju
Dostop do podatkov	Zagotovljen	Ni možen hiter dostop	Zagotovljen	Pomanjkljivo urejen	Zagotovljen
Sistem poročanja in vodenje evidenc	Urejen	Slabo organiziran	Ni učinkovit	Urejen	Delno urejen
Poslovanje s tretjimi državami	Urejeno	Ni ustreznih standardov	Urejeno	Ni podatkov	Urejeno, z nekaj manjšimi pomanjkljivostmi

Način urejenosti in izvedba sprejetih ukrepov na tem področju se med državami razlikujeta oziroma ju države izvajajo na različne načine. Upoštevanje priporočil in posebnih priporočil FATF še ni v celoti uvedeno v vseh državah oziroma se ne izvaja vedno skladno s priporočili. Stalno ocenjevanje, ki poteka na več ravneh, tako s strani EU, FATF, IMF in skupine EGMONT, pozitivno vpliva na urejanje tega področja in prilagajanje zahtevanim standardom. Bistvena razhajanja med državami so vidna predvsem pri urejenosti organov nadzora, spremljanja, zbiranja in poročanja ter njihovih pooblastilih. Ta ugotovitev sicer ne pomeni, da te razlike nujno povzročajo manjšo učinkovitost, ampak je dokaz, da države ohranjajo svojo nacionalno zakonodajo in nove pravne predpise prilagajajo že vzpostavljenemu pravnemu redu.

Problem, ki ga zaznavam, je, da je zelo težko ugotavljati vpliv teh ukrepov na preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma, saj so podatki v večini držav pomanjkljivi ali nezadostni. Prav tako v vseh državah ni urejen sistem poročanja in vodenja evidenc, kar še dodatno otežuje izvedbo natančne analize.

4 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA IN FINANCIRANJA TERORIZMA V DRUŽBAH ZA UPRAVLJANJE

4.1 Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje

Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (Ur. l. RS, št. 26/2005-UPB1, 68/2005 Odl. US: U-I-127/03-44, 92/2007 (109/2007 popr.), 65/2008; v nadaljevanju ZISDU-1) določa pogoje za ustanovitev investicijskih skladov in DZU ter ureja način in nadzor njihovega poslovanja, pogoje prodaje investicijskih kuponov oziroma delnic investicijskih skladov v RS, vrste storitev, ki jih druge osebe opravljajo za investicijske

sklade, pogoje in način opravljanja teh storitev ter tudi nadzor in pogoje upravljanja vzajemnih pokojninskih skladov. V 4. členu ZISDU-1 določa, da je DZU gospodarska družba s sedežem v RS, ki je pridobila dovoljenje Agencije za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATVP) za opravljanje storitev upravljanja investicijskih skladov.

DZU je lahko organizirana kot delniška družba ali kot družba z omejeno odgovornostjo. Za DZU se uporabljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah, če ni drugače določeno (ZISDU-1, 15. člen). Zakon tudi določa, da DZU ne sme opravljati nobene druge dejavnosti razen storitev upravljanja investicijskih skladov, upravljanja finančnega premoženja dobro poučenih vlagateljev, vendar le pod pogojem, če upravlja tudi premoženje vsaj enega vzajemnega sklada (ZISDU-1, 16. člen).

Zaupnost podatkov je zagotovljena v 109. členu ZISDU-1, ki določa, da mora DZU kot zaupne varovati vse podatke o imetnikih investicijskih kuponov vzajemnega sklada oziroma delnic investicijske družbe, za katere je izvedela v zvezi z opravljanjem storitev upravljanja investicijskega sklada. Podatki se ne smejo sporočati drugim osebam, niti jih ne sme družba sama uporabljati ali omogočiti, da bi jih uporabile druge osebe. Zaupne podatke sme DZU sporočati samo (ZISDU-1, 111. člen) na podlagi pisnega dovoljenja imetnika, na pisno zahtevo sodišča oziroma drugega pristojnega državnega organa, na pisno zahtevo ATVP, Banke Slovenije oziroma drugega pristojnega nadzornega organa.

Nadzor nad DZU opravlja ATVP predvsem z namenom preverjanja, ali DZU spoštujejo pravila o upravljanju investicijskih skladov in druga pravila, določena s tem zakonom, z Zakonom o trgu finančnih instrumentov oziroma z drugim zakonom, ki ureja storitve upravljanja investicijskih skladov oziroma drugega finančnega premoženja, in s predpisi, izdanimi na podlagi teh zakonov (ZISDU-1, 193. člen).

ATVP je nadzorni organ DZU, zato je njena naloga tudi pregledovanje vzpostavljenosti sistema za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. Prav tako izdaja priporočila in usmeritve izvajanja zahtev zakonodaje, in sicer predvsem v obliki smernic. Smernice so izdane na podlagi 90. člena ZPPDFT in so zavezujoče. ATVP pri organizacijah preverja usklajenost delovanja internih postopkov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma s predpisanimi usmeritvami in v primeru neusklajenosti tudi odredi primerne ukrepe za odpravo. ATVP sodeluje z UPPD pri pripravi zakonodaje in izmenjavi ugotovitev.

4.2 Tveganja, povezana s pranjem denarja in financiranjem terorizma v družbah za upravljanje

DZU na podlagi 6. člena ZPPDFT in Smernic za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ATVP (v nadaljevanju Smernice) podrobneje opredeli dejavnike tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma, ki jim je izpostavljena pri izvajanju storitev ali poslov upravljanja investicijskih skladov. S pomočjo analize tveganja se

opredeli postopek, s katerim se posameznega vlagatelja, poslovno razmerje ali transakcijo umesti v ustrezno kategorijo tveganosti. Prav tako tudi področja in poslovne procese, na katerih se presoja stopnja izpostavljenosti tveganjem pranja denarja in financiranja terorizma, ter ukrepe za odpravo takšnih tveganj.

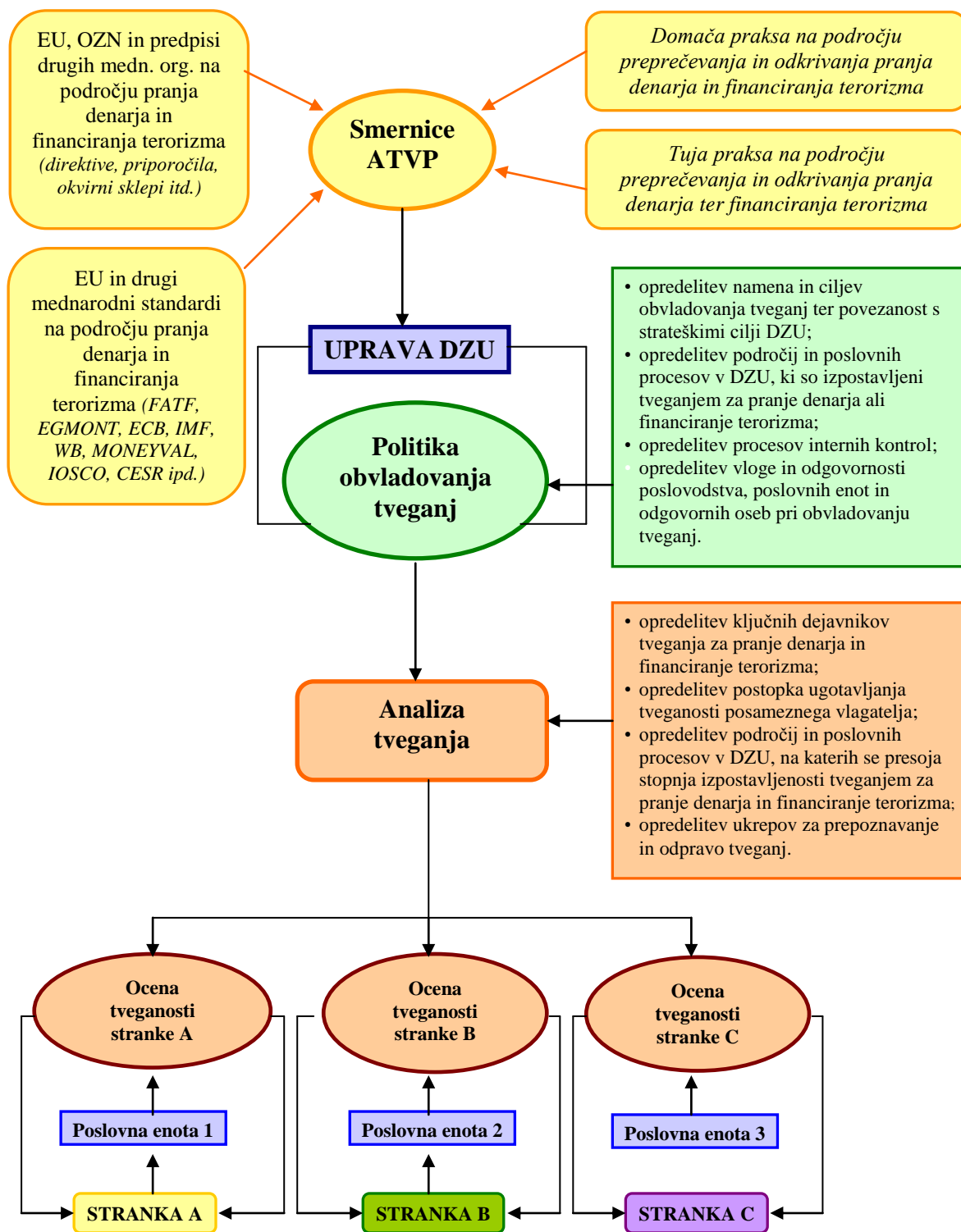
Analiza tveganja je sestavni del ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Temelji na kriterijih, določenih v Smernicah in predstavlja osnovo za umestitev posameznega vlagatelja v eno od kategorij tveganosti. Od umestitve vlagatelja v kategorijo izredno visoko, visoko, srednje ali neznatno tveganega je namreč odvisna vrsta pregleda vlagatelja (prepoved poslovanja z vlagateljem, poglobljeni pregled, običajni pregled, poenostavljeni pregled), ki ga DZU izvede na podlagi ZPPDFT.

DZU pri sprejemu politike obvladovanja tveganj upošteva naslednje usmeritve in podrobneje definira (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 7):

- namen in cilje obvladovanja tveganj za pranje denarja ter financiranje terorizma in njihovo povezanost s poslovnimi cilji ter strateškimi usmeritvami organizacije;
- področja in poslovne procese v organizaciji, ki so lahko izpostavljeni tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma;
- tveganja pranja denarja in financiranja terorizma na vseh ključnih poslovnih področjih v organizaciji;
- ukrepe za odpravo tveganj pranja denarja in financiranja terorizma;
- vlogo in odgovornost poslovodstva organizacije pri uvedbi in spremljanju obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma.

Pred pripravo analize tveganja lahko DZU sprejme ustrezno politiko obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma (Slika 2). Cilj sprejema takšne politike je, da se na nivoju DZU opredelijo tista področja poslovanja, ki so z vidika možnosti zlorabe za pranje denarja ali financiranje terorizma bolj ali manj ranljiva, oziroma se ugotovijo in opredelijo ključna tveganja na teh področjih ter ukrepi za njihovo odpravo.

Slika 2: Politika obvladovanja tveganj DZU

Vir: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, Obvladovanje tveganj, 2011.

4.2.1 Kriterij tveganosti

DZU v skladu s Smernicami pri presoji tveganja upošteva štiri poglavitne skupine dejavnikov tveganj (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010a, str. 3):

- **tveganja, povezana z vrsto, poslovnim profilom ali strukturo vlagatelja:** to so tveganja, pri katerih verjetnost za nastanek škodljive posledice izhaja iz posameznih lastnosti oziroma karakteristik vlagatelja, ki lahko posredno ali neposredno vplivajo na izpostavljenost DZU aktivnostim pranja denarja ali financiranja terorizma;
- **tveganja, povezana z geografskim poreklom vlagatelja:** verjetnost za nastanek škodljive posledice izhaja iz dejstva, da ima vlagatelj prebivališče ali sedež oziroma posluje v državi, ki ne dosega ali ne spoštuje mednarodno uveljavljenih standardov na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ali financiranja terorizma, kot so opredeljeni v Direktivi 2005/60/ES;
- **tveganja, povezana z naravo poslovnega razmerja ali transakcije:** gre za tveganja, pri katerih verjetnost za nastanek škodljive posledice izhaja iz dejstva, da vlagatelj pri DZU sklepa poslovna razmerja ali izvaja vplačila ali izplačila enot premoženja oziroma investicijskih kuponov vzajemnega sklada, ki so po svoji naravi, obsegu, zapletenosti, vrednosti ali povezanosti bolj izpostavljeni tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma;
- **tveganja, povezana s preteklimi izkušnjami organizacije z vlagateljem:** to so tveganja, pri katerih verjetnost za nastanek škodljive posledice izhaja iz dejstva, da je določen vlagatelj v preteklosti že bil obravnavan za pranje denarja ali financiranje terorizma oziroma da so v zvezi z njim ali načinom njegovega poslovanja obstajali razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma in je bil vlagatelj kot tak tudi preiskovan s strani UPPD.

4.2.2 Opredelitev tveganj

Glede na posamezne kriterije tveganosti DZU vlagatelja, poslovno razmerje ali transakcijo umesti v naslednje kategorije tveganosti: izredno visoko tveganje, visoko tveganje, srednje (povprečno) tveganje in neznatno tveganje (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010a, str. 4–16).

Izredno visoko tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma je podano, ko je nastanek škodljivih posledic za DZU neizogiben, resnost škodljivih posledic pa izredno velika. Glede na to, da lahko izpostavljenost DZU izredno visokim tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma hkrati resno škoduje tudi celovitosti, stabilnosti in ugledu celotnega finančnega sektorja, ogroža razvoj trga finančnih instrumentov in institucij, ki delujejo v njegovem okviru, prav tako je poslovanje z izredno visokim tveganim vlagateljem oziroma z vlagateljem, ki sklepa izredno visoko tvegana poslovna razmerja, prepovedano.

Kriteriji tveganosti so opisani v Tabeli 3 (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010a, str. 4).

Tabela 3: Kriteriji izredno visokega tveganje pranja denarja in financiranja terorizma

Kategorije tveganosti	Izredno visoko tveganje
Vrsta, profil in struktura vlagatelja	Vlagatelj ali njegov pooblaščenec je fizična ali pravna oseba oziroma drugi subjekt, ki se nahaja na seznamu oseb, zoper katere so sprejeti oziroma veljajo omejevalni ukrepi VS OZN in EU.
Geografski položaj vlagatelja	Vlagatelj je fizična ali pravna oseba s stalnim prebivališčem ali sedežem v entiteti, ki ni subjekt mednarodnega prava oziroma ni mednarodno priznana kot država.
Poslovna razmerja	Vlagatelj pristopa k pravilom upravljanja vzajemnega sklada v imenu in za račun fizične ali pravne osebe oziroma subjekta, ki se nahaja na seznamu oseb in subjektov, zoper katere so sprejeti oziroma veljajo omejevalni ukrepi VS OZN ali EU.

Vir: Prirejeno po: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma, 2010a, str. 4.

Visoko tveganje za pranje denarja in financiranje terorizma je podano, ko je verjetnost za nastanek škodljivih posledic visoka, resnost škodljivih posledic pa velika. Nastanek škodljivih posledic ogroža doseganje ključnih poslovnih ciljev DZU. Kljub obstoju visokega tveganja je poslovanje z visoko tveganim vlagateljem oziroma z vlagateljem, ki sklepa visoko tvegana poslovna razmerja ali izvršuje visoko tvegane transakcije dovoljeno, vendar mora DZU pri poslovanju s takšnim vlagateljem ravnati še posebej skrbno in zagotoviti, da so pravilno in pravočasno izvedeni vsi ukrepi, ki jih v ta namen predvideva ZPPDFT. Kriteriji tveganosti so razvidni iz Tabele 4.

Tabela 4: Kriteriji visokega tveganja pranja denarja in financiranja terorizma

Kategorije tveganosti	Visoko tveganje
Vrsta, profil in struktura vlagatelja	• vlagatelj oziroma njegov zakoniti zastopnik je tuja politično izpostavljena oseba, njen ožji družinski član ali njen ožji sodelavec; • vlagatelj oziroma njegov zakoniti zastopnik ni osebno navzoč pri ugotavljanju in preverjanju istovetnosti v organizaciji; • vlagatelj je tuja pravna oseba, ki ne opravlja ali ne sme opravljati trgovske, proizvodne ali druge dejavnosti v državi, v kateri je registrirana; • vlagatelj je finančna organizacija, ki za opravljanje svoje dejavnosti ne potrebuje oziroma ni dolžna pridobiti licence pristojnega nadzornega organa oziroma v skladu z matično zakonodajo ni subjekt ukrepov na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma, kot jih določa Direktiva 2005/60/ES; • vlagatelj je neprofitna organizacija, ki ima sedež v državi, ki je splošno znana kot offshore finančni center, ali državi, ki je splošno znana kot finančni oziroma davčni raj, ali državi, ki ni članica EU ali Sporazuma o ustanovitvi EGS, oziroma državi, ki v skladu s pravilnikom UPPD ne sodi med enakovredne tretje države, ali državi, ki bi lahko bila povezana s terorizmom ali financiranjem terorizma;

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorije tveganosti	Visoko tveganje
Vrsta, profil in struktura vlagatelja	vlagatelj je fiduciarna ali druga podobna družba tujega prava z neznanimi oziroma prikritimi lastniki ali upravljavci; vlagatelj ima zapleteno statusno strukturo ali kompleksno verigo lastništva; vlagatelj je pravna oseba, ustanovljena z izdajo delnic na prinosnika; zakoniti zastopnik oziroma pooblaščenec vlagatelja, ki je pravna oseba, ali njegov dejanski lastnik je tuja politično izpostavljena oseba oziroma njen ožji družinski član ali sodelavec.
Geografski položaj vlagatelja	Vlagatelj s stalnim prebivališčem ali sedežem v državi: ki ni članica EU ali podpisnica Sporazuma o ustanovitvi EGS, oziroma državi, ki v skladu s pravilnikom UPPD ne sodi med enakovredne tretje države; ki je na podlagi ugotovitev pristojnih mednarodnih organizacij znana po proizvodnji ali dobro organizirani in razvejani trgovini z mamili, ali v državi, ki je na podlagi ugotovitev mednarodnih organizacij znana po visoki stopnji organiziranega kriminala, zlasti korupcije, trgovine z orožjem, trgovine z belim blagom, ali po kršitvah človekovih pravic; ki po podatkih mednarodne organizacije FATF sodi med nekooperativne države ali teritorije; zoper katero so sprejeti oziroma veljajo omejevalni ukrepi VS OZN ali EU; ki je splošno znana kot finančni oziroma davčni raj ali kot offshore finančni center, ki bi lahko bila povezana s terorizmom ali financiranjem terorizma.
Poslovna razmerja	pristop k pravilom upravljanja vzajemnega sklada oziroma nakup delnic investicijske družbe z uporabo varnega elektronskega podpisa, overjenega s kvalificiranim digitalnim spletnim potrdilom, oziroma drugih e-produktov; pristop k pravilom upravljanja vzajemnega sklada oziroma nakup delnic investicijske družbe, ki ga v svojem imenu in za račun vlagatelja kot skrbnik opravi tuja kreditna, finančna ali druga fiduciarna institucija s sedežem v državi, ki ni članica EU oziroma ni podpisnica Sporazuma o ustanovitvi EGS, ali državi, ki v skladu s pravilnikom UPPD ne sodi med enakovredne tretje države.
Transakcije	stalna ali večja vplačila enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada z računa vlagatelja, odprtega pri kreditni ali finančni instituciji v državi, ki ni članica EU oziroma ki ni podpisnica Sporazuma o ustanovitvi EGS, ali državi, ki v skladu s pravilnikom UPPD ne sodi med enakovredne tretje države; stalna ali večja izplačila vrednosti enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada na račun vlagatelja, odprt pri kreditni ali finančni instituciji v državi, ki ni članica EU ali ki ni podpisnica Sporazuma o ustanovitvi EGS, ali državi, ki v skladu s pravilnikom UPPD ne sodi med enakovredne tretje države; vplačila nakupne vrednosti enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada, izvedena s plačilnega računa vlagatelja, odprtega pri kreditni ali finančni instituciji s sedežem v državi, ki je znana kot offshore finančni center oziroma finančni ali davčni raj; izplačila odkupne vrednosti enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada ali delnic investicijske družbe na plačilni račun vlagatelja, odprtega v državi, ki je znana kot offshore finančni center oziroma davčni raj; vplačila nakupne vrednosti enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada, izvedena s plačilnega računa vlagatelja, odprtega pri kreditni ali finančni instituciji s sedežem v državi, ki bi lahko bila povezana s terorizmom ali financiranjem terorizma; izplačila odkupne vrednosti enot premoženja oziroma investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada ali delnic investicijske družbe na plačilni račun vlagatelja, odprtega v državi, ki bi lahko bila povezana s terorizmom ali financiranjem terorizma.

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorije tveganosti	Visoko tveganje
Pretekle izkušnje s stranko	• stranke, v zvezi s katerimi je UPPD družbi v zadnjih treh letih izdal zahtevo za predložitev podatkov v skladu s 54. členom ZPPDFT, odredbo o začasni ustavitvi transakcije ali zahtevo za tekoče spremljanje finančnega poslovanja; • stranke, katerih podatke je družba v zadnjih treh letih na podlagi tretjega odstavka 38. člena ZPPDFT sporočila UPPD, ker so v zvezi s to osebo ali transakcijo, ki jo je ta oseba opravljala, obstajali razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

Vir: Prirejeno po: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, *Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma, 2010a, str. 6–8.*

Neznatno tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma je podano, ko je verjetnost za nastanek škodljive posledice neznatna ali je sploh ni. Med neznatno tvegane vlagatelje sodijo predvsem vlagatelji, ki so glede na dejavnost, ki jo opravljajo, tudi sami podvrženi spoštovanju strogih ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma, vlagatelji, ki izvajajo javna pooblastila, opravljajo dejavnost, ki je splošno znana, pregledna in ustrezno nadzorovana, vlagatelji, katerih poslovanje je predmet redne zunanje revizije ipd. Kriteriji tveganosti so razvidni iz Tabele 5.

Tabela 5: Kriteriji neznatnega tveganja pranja denarja in financiranja terorizma

Kategorije tveganosti	Neznatno tveganje
Vrsta, profil in struktura vlagatelja	• vlagatelj je družba, katere vrednostni papirji so uvrščeni v trgovanje na organiziranem trgu v eni ali več državah članicah EU v skladu z zakonodajo EU; • vlagatelj je družba, katere vrednostnimi papirji so uvrščeni v trgovanje na organiziranem trgu v državi članici ali tretji državi, v kateri ima družba sedež, če v tej tretji državi veljajo enake zahteve po razkritju podatkov, kot jih opredeljuje zakonodaja EU; • vlagatelj je državni organ: vlada oziroma vladna služba, ministrstvo ali organ v njegovi sestavi, upravna enota; • vlagatelj je druga oseba javnega prava s sedežem v RS: javna agencija, javni zavod, javni sklad, zbornica; • vlagatelj je organ samoupravne lokalne skupnosti: pokrajina, občina, krajevna skupnost; • vlagatelj je javni organ ali drugo javno telo, ki izvaja javna pooblastila, ki izhajajo iz Pogodbe o EU, pogodbe o Skupnostih ali sekundarne zakonodaje Skupnosti in izpolnjuje zahtevane pogoje, kot so: istovetnost vlagatelja je zanesljivo ugotovljiva in preverljiva, njena dejavnost je splošno znana in pregledna, zanjo velja obveznost razkritja računovodskih izkazov v skladu s predpisi Skupnosti in je odgovorna instituciji Skupnosti ali organom države članice: institucije EU, finančni organi EU in njihove podružnice, če se je izpolnjevanje obveznosti iz Direktive 2005/60/ES razširilo tudi nanje, decentralizirani organi EU – agencije in njihove podružnice, če se je izpolnjevanje obveznosti iz direktive 2005/60/ES razširilo tudi nanje; • vlagatelj je druga pravna oseba, ki ni javni organ ali javno telo in izpolnjuje zahtevane pogoje, kot so: ni kreditna ali finančna institucija, opravlja pa finančno dejavnost, ki je nadzorovana in za katero je pridobila ustrezno licenco, istovetnost vlagatelja je zanesljivo ugotovljiva in preverljiva: pozavarovalnica, zavarovalnica;
Geografski položaj vlagatelja	• vlagatelj je banka države članice, ki ustanovi podružnico v RS oziroma je pooblaščen neposredno opravljati bančne storitve v RS; • vlagatelj je borzno posredniška družba članice, ki ustanovi podružnico v RS oziroma je pooblaščen neposredno opravljati storitve v zvezi z vrednostnimi papirji v RS;

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorije tveganosti	Neznatno tveganje
Geografski položaj vlagatelja	• vlagatelj je ena od naslednjih kreditnih ali finančnih institucij in ima sedež v RS: banka, hranilnica, pošta, DZU, ustanovitelj in upravljavalec vzajemnih pokojninskih skladov, pokojninska družba ali borznoposredniška družba; oseba, ki lahko izvaja posamezne storitve ali posle upravljanja invest. skladov; oseba, ki lahko v skladu z zakonom, ki ureja trg finančnih instrumentov, izvaja posamezne storitve v zvezi z vrednostnimi papirji;• vlagatelj je ena od naslednjih kreditnih ali finančnih institucij in ima sedež v državi članici ali enakovredni tretji državi: banka, hranilnica, pošta, družba za upravljanje investicijskih skladov, ustanovitelj in upravljavalec vzajemnih pokojninskih skladov, pokojninska družba ali borznoposredniška družba;• vlagatelj je družba za upravljanje investicijskih skladov države članice, ki ustanovi podružnico v RS oziroma je pooblaščen neposredno opravljati storitve upravljanja investicijskih skladov v RS;• vlagatelj je podružnica kreditne ali finančne institucije iz tretje države: podružnica banke, podružnica DZU ali podružnica borznoposredniške družbe tretje države, ustanovljene v RS.

Vir: Prirejeno po: Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma, 2010a, str. 12–16.

Srednje (povprečno) tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma je podano, ko je verjetnost za nastanek škodljivih posledic nizka oziroma je v okviru pričakovane, resnost morebitnih škodljivih posledic pa zanemarljiva. Morebitne škodljive posledice je mogoče v celoti odpraviti s sprejemom ustreznih ukrepov. Kriterij tveganosti obravnava vse vlagatelje, poslovna razmerja in transakcije, ki jih na podlagi ocene tveganja in glede na kriterije tveganosti ni mogoče umestiti med izredno visoko tvegane, visoko tvegane ali neznatno tvegane. DZU takšnega vlagatelja, poslovno razmerje ali transakcijo obravnava kot srednje oziroma povprečno tvegano in postopa v skladu z določili ZPPDFT, ki ureja običajen pregled vlagatelja.

4.2.3 Analiza tveganja

DZU lahko pred pripravo analize tveganja sprejme ustrezno politiko obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma. Njen cilj je, da se opredelijo tista področja poslovanja, ki so z vidika možnosti zlorabe za pranje denarja ali financiranje terorizma bolj ali manj ranljiva, oziroma da DZU sama ugotovi in opredeli ključna tveganja na teh področjih ter ukrepe za njihovo odpravo.

DZU pri pripravi izhodišč za sprejem politike obvladovanja tveganj podrobneje definira namen in cilje obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma ter njihovo povezanost s poslovnimi cilji in strateškimi usmeritvami, področji ter poslovnimi procesi, ki so lahko izpostavljeni tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma, tveganji pranja denarja in financiranja terorizma na vseh ključnih poslovnih področjih, ukrepe za

odpravo tveganj pranja denarja in financiranja terorizma ter vlogo in odgovornost posloводства pri uvedbi in spremljanju obvladovanja tveganj.

Priprava analize tveganja je postopek, v katerem se definira ocena verjetnosti, da je lahko dejavnost DZU zlorabljena za pranje denarja ali financiranje terorizma in kriterijev, na osnovi katerih bo za določeno stranko, poslovno razmerje, finančni instrument ali transakcijo mogoče opredeliti tveganje z vidika pranja denarja ali financiranja terorizma. Analiza tveganja prav tako vključuje določitev posledic in ukrepov za učinkovito obvladovanje takšnih tveganj. Pri pripravi analize tveganja je treba upoštevati usmeritve, ki predlagajo, da naj se pri opredelitvi kategorije tveganosti obvezno izhaja iz kriterijev tveganosti, na podlagi katerih ob izvajanju ukrepov pregleda stranke določeno stranko, poslovno razmerje, finančni instrument ali transakcijo razvrsti v eno od kategorij tveganosti. Pri opredelitvi kategorije tveganosti, in to ne glede na kriterije tveganosti, DZU posamezno stranko, poslovno razmerje, finančni instrument ali transakcijo sama opredeli kot visoko tvegano za pranje denarja ali financiranje terorizma in opravi poglobljen pregled stranke. In še zadnja usmeritev: pri opredelitvi kategorije tveganosti strank, poslovnih razmerij, finančnih instrumentov ali transakcij, ki so opredeljene kot visoko tvegane, jih DZU ne sme pod nobenim pogojem obravnavati kot srednje (povprečno) ali neznatno tvegane. Prav tako DZU ne sme v nasprotju z določili ZPPDFT in izdanih podzakonskih predpisov ter smernic sama razširiti kroga strank, poslovnih razmerij, finančnih instrumentov ali transakcij, ki jih bo obravnavala kot neznatno tvegane.

Priprava ocene tveganja se pripravi na podlagi izdelane analize tveganja pred sklenitvijo poslovnega razmerja ali izvršitvijo transakcije za posamezno stranko, poslovno razmerje, finančni instrument ali transakcijo. Ocena tveganosti obsega naslednje faze (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010):

- ugotavljanje istovetnosti stranke z zbiranjem zahtevanih podatkov o stranki, poslovnem razmerju, finančnem instrumentu ali transakciji in drugih podatkov, ki jih DZU potrebuje za pripravo ocene tveganosti;
- presoja pridobljenih podatkov z vidika kriterijev tveganosti za pranje denarja ali financiranje terorizma (ugotavljanje tveganj);
- določitev ocene tveganosti stranke, poslovnega razmerja, finančnega instrumenta ali transakcije, ki mora temeljiti na izdelani analizi tveganja, z razvrstitvijo stranke, poslovnega razmerja, finančnega instrumenta ali transakcije v eno od kategorij tveganosti;
- izvedba pregleda stranke (običajni, poglobljeni ali poenostavljeni pregled);
- sklenitev poslovnega razmerja oziroma izvršitev transakcije.

4.3 Zahteve, ki jih mora družba za upravljanje vključiti v sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma

ATVP (2010, str. 6–7) v svojih smernicah določa, da DZU (in ostale organizacije) za namene izvajanja ZPPDFT pri pripravi internih predpisov in postopkov izhajajo iz naslednjih načel boja proti pranju denarja in financiranju terorizma: ugotavljanje in preverjanje identitete stranke, spoštovanje predpisov in standardov, sodelovanje z UPPD in ATVP, sprejem ustreznih politik, postopkov in notranjih kontrol ter redno izobraževanje zaposlenih.

4.3.1 Ugotavljanje in preverjanje identitete stranke

DZU morajo pred sklenitvijo poslovnega razmerja ali izvršitvijo transakcije nad zakonsko določenim zneskom oziroma v drugih primerih, ki jih določa zakon, pridobiti zahtevane podatke o stranki, ki jih potrebujejo za ugotavljanje in potrjevanje njene istovetnosti. Istovetnost stranke je mogoče verodostojno potrditi izključno z uporabo veljavnih, neodvisnih in objektivnih virov, kot so uradni identifikacijski dokumenti oziroma druge javne listine, ki izkazujejo resnično identiteto stranke (uradni osebni dokumenti, overjeni izpisi iz sodnih in drugih javnih registrov, kvalificirana digitalna potrdila). V primeru, da istovetnosti stranke ni mogoče zanesljivo ugotoviti ali preveriti, organizacija ne sme skleniti poslovnega razmerja ali opraviti transakcije oziroma mora že obstoječe poslovno razmerje zamrzniti ali prekiniti.

4.3.2 Spoštovanje predpisov in standardov

DZU morajo pri izvajanju svoje dejavnosti ravnati v skladu s sprejetimi zakonskimi in podzakonskimi predpisi, ki urejajo področje odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Poskrbeti morajo, da so predpisani ukrepi ustrezno vgradijo v delovanje organizacije na vseh nivojih, tako da se dejavnost v celoti izvaja v skladu s standardi, določenimi z Direktivo 2005/60/ES, Direktivo 2006/70/ES, Direktivo 2007/64/ES in priporočili FATF.

4.3.3 Sodelovanje z ATVP in UPPD

DZU morajo zagotoviti polno sodelovanje z nadzornimi organi, kot sta UPPD in ATVP. Obveznost sodelovanja med organizacijo in nadzornima organoma velja še posebej v primeru sporočanja predpisanih in zahtevanih podatkov, informacij in dokumentacije, ki se nanašajo na stranke ali transakcije, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Enako velja v primeru sporočanja kakršnih koli dejstev ali okoliščin, ki so ali bi lahko bila kakor koli povezana s pranjem denarja ali financiranjem terorizma in bi lahko škodovala varnosti, stabilnosti ter ugledu finančnega sistema RS.

Sprejeti interni postopki zato v nobenem primeru ne smejo posredno ali neposredno omejevati sodelovanja organizacije z UPPD in ATVP ali kakor koli drugače vplivati na učinkovitost takšnega sodelovanja.

4.3.4 Pregled strank in poznavanje strank

Pregled vlagatelja je ključni preventivni element v sistemu odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma – z njim na verodostojen način ugotovimo in potrdimo njegovo resnično identiteto. Pregled vlagatelja (podatki, ki jih DZU pridobi v okviru pregleda stranke; Priloga 3) obsega ugotavljanje in preverjanje istovetnosti vlagatelja, ugotavljanje dejanskega lastnika vlagatelja, če je vlagatelj pravna oseba, ter pridobitev podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije ter drugih podatkov, ki jih določa ZPPDFT. Zakon izhaja iz predpostavke, da določeni vlagatelji, poslovna razmerja, finančni instrumenti ali transakcije predstavljajo večje, druge pa manjše tveganje z vidika zlorab za pranje denarja in financiranje terorizma, zato za določene primere zahteva posebej stroge postopke za poznavanje in preverjanje vlagateljev, za druge primere pa omogoča poenostavljene ukrepe za poznavanje in preverjanje vlagateljev. Poleg običajnega pregleda vlagatelja tako obstajata še dva modificirana pregleda vlagatelja: poglobljen pregled vlagatelja v primerih, ko obstaja visoko tveganje za pranje denarja, in poenostavljen pregled vlagatelja, ki je dopusten le v primerih, ko obstaja neznatno tveganje za pranje denarja.

Pri ukrepu pregleda stranke je DZU dolžna (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010b, str. 2):

- pred pristopom vlagatelja k pravilom upravljanja vzajemnega sklada ugotoviti njegovo istovetnost z zbiranjem podatkov o vlagatelju in drugih podatkov, ki jih DZU potrebuje za pripravo ocene tveganosti vlagatelja;
- pripraviti oceno tveganosti vlagatelja;
- na podlagi izdelane ocene tveganosti vlagatelja razvrstiti v eno od štirih kategorij tveganosti in izvesti dodatne ukrepe skladno z navodili;
- glede na umestitev vlagatelja v posamezno kategorijo tveganosti mora redno spremljati poslovne aktivnosti vlagatelja z vidika sumljivosti za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Istovetnost vlagatelja DZU ugotavlja in preverja na podlagi verodostojnih, neodvisnih in objektivnih virov (z vpogledom v ustrezen identifikacijski dokument), in sicer (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010b, str. 4):

- neposredno ob navzočnosti vlagatelja ali njenega zakonitega zastopnika oziroma drugega pooblaščenca (na primer pravne osebe);

- posredno prek tretje osebe ali z uporabo varnega elektronskega podpisa vlagatelja, overjenega s kvalificiranim digitalnim potrdilom.

Pregled vlagatelja mora DZU opraviti v naslednjih primerih (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 17):

- pri sklepanju poslovnega razmerja z vlagateljem (poslovni ali drug pogodbeni odnos, ki ga stranka sklene ali vzpostavi pri organizaciji in je povezan z opravljanjem dejavnosti). Izjema, ki jo je določil ZPPDFT, je, da se pristop k pravilom upravljanja drugega vzajemnega sklada iste DZU ne šteje več za sklenitev novega poslovnega razmerja. Enako tudi pri preoblikovanju investicijskega sklada v podsklad vzajemnega sklada ne gre za novo poslovno razmerje;
- pri vsaki transakciji v vrednosti 15.000 evrov ali več, in to ne glede na to, ali poteka posamično ali z več transakcijami, ki so med seboj očitno povezane (dve ali več zaporednih med seboj ločenih transakcij, ki skupaj presežejo znesek 15.000 evrov in jih posamezna stranka izvrši v korist iste tretje osebe za isti namen, dve ali več transakcij, ki skupaj presežejo znesek 15.000 evrov in jih izvrši več oseb, ki so med seboj sorodstveno ali kapitalsko povezane, v korist iste tretje osebe za isti namen);
- pri dvomu o verodostojnosti in ustreznosti predhodno dobljenih podatkov o stranki ali dejanskem lastniku stranke;
- vedno, kadar v zvezi s transakcijo ali vlagateljem obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in to ne glede na vrednost transakcije (seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij glede suma pranja denarja ali financiranja terorizma – glej Prilogi 5 in 6).

Poglobljen pregled stranke se mora izvesti v primerih, ko je v zvezi z določeno stranko, poslovnim razmerjem, finančnim instrumentom ali transakcijo podano večje tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma. ZPPDFT posebej določa, da je treba kot visoko tvegana za pranje denarja ali financiranje terorizma, glede na naravo poslovnega razmerja, šteti vsa kontokorentna bančna razmerja, poslovna razmerja, sklenjena s tujo politično izpostavljeno osebo, in poslovna razmerja, pri sklepanju katerih stranka ni osebno navzoča pri ugotavljanju in preverjanju istovetnosti v organizaciji ali pri tretji osebi. Za navedene primere je zakon posebej določil tudi obseg poglobljenega pregleda z opredelitvijo dodatnih ukrepov, ki jih mora organizacija pri tem sprejeti.

Poglobljen pregled tuje politično izpostavljene osebe – po zakonu predstavlja tuja politično izpostavljena oseba visoko tvegano stranko, zato je treba v vseh primerih, ko kot stranka oziroma njen zakoniti zastopnik ali pooblaščenec nastopa oseba, ki jo je glede na kriterije mogoče opredeliti kot tujo politično izpostavljeno osebo, pred sklenitvijo poslovnega razmerja ali izvršitvijo transakcije opraviti poglobljen pregled takšne osebe. Politična izpostavljenost se ugotavlja tudi za dejanske lastnike stranke. Poglobljen pregled

stranke poleg ukrepa pregleda stranke iz 7. člena ZPPDFT zajema izvedbo naslednjih dodatnih ukrepov (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 19):

- pridobitev podatka o izvoru sredstev in premoženja, ki so ali bodo predmet poslovnega razmerja oziroma transakcije;
- obvezna pridobitev pisne odobritve nadrejene odgovorne osebe, in sicer pred sklenitvijo poslovnega razmerja s takšno stranko;
- posebno skrbno spremljanje transakcije in druge poslovne aktivnosti, ki jih pri organizaciji izvaja tuja politično izpostavljena oseba po sklenitvi poslovnega razmerja.

Nenavzočnost stranke – v primeru, da stranka ali njen zakoniti zastopnik ob ugotavljanju in preverjanju istovetnosti pri sklepanju poslovnega razmerja ni osebno navzoč ali pri tretji osebi, skladno z zakonom, je treba opraviti poglobljen pregled stranke.

Navodilo o načinu izvajanja ukrepov pregleda stranke v družbah za upravljanje investicijskih skladov (Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, 2010b, str. 14) določa še, da:

- DZU v vseh primerih, ko vlagatelj izroči pristopno izjavo v elektronski obliki na daljavo z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije ter uporabo varnega elektronskega podpisa, overjenega s kvalificiranim digitalnim potrdilom, vlagatelja predhodno seznaniti, da mora svoje prvo vplačilo nakupne vrednosti investicijskega kupona na denarni račun podsklada opraviti v breme računa, ki ga ima odprtega ali ga posebej za to odpre pri kreditni instituciji s sedežem v RS in ga je navedel na svoji pristopni izjavi;
- začetek poslovnega odnosa s takšnim vlagateljem odobri pooblaščen oseba DZU.

Druge visoko tvegane stranke – ZPPDFT posebej določa, da se ukrepe poglobljenega pregleda stranke iz 30., 31. ali 32. člena smiselno uporabi tudi v drugih primerih visoko tveganih strank, poslovnih razmerij, finančnih instrumentov ali transakcij. Kot smiselna uporaba predpisanih zakonskih ukrepov se šteje izvedba naslednjih ukrepov (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 22):

- obvezna predhodna pisna odobritev sklenitve takšnega poslovnega razmerja ali izvršitve transakcije s strani nadrejene odgovorne osebe v organizaciji;
- obvezna uporaba enega od naštetih ukrepov:
 - pridobivanje listin, podatkov ali informacij, na podlagi katerih organizacija dodatno preveri in potrdi verodostojnost identifikacijskih dokumentov ter podatkov, s pomočjo katerih je bila ugotovljena in potrjena istovetnost stranke;
 - dodatno preverjanje pridobljenih podatkov o stranki v javnih in drugih dostopnih evidencah podatkov;

- pridobitev ustreznih referenc s strani kreditne ali finančne institucije, pri kateri ima stranka sklenjeno določeno poslovno razmerje (npr. odprt račun). Kot kreditne ali finančne institucije lahko v tem nastopajo samo tiste institucije, ki so v skladu z matično zakonodajo zavezane k upoštevanju standardov glede odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma, kot so opredeljeni v Direktivi 2005/60/ES (kreditna ali finančna institucija iz države EU ali enakovredne tretje države);
- dodatno preverjanje podatkov in informacij o stranki pri pristojnih državnih organih ali drugih pristojnih nadzornih institucijah v državi, v kateri ima stranka svoje prebivališče ali sedež;
- vzpostavitev neposrednega stika s stranko po telefonu, obisk pooblaščenice osebe organizacije na domu oziroma sedežu stranke;
- obvezno spremljanje transakcij in drugih poslovnih aktivnosti, ki jih pri organizaciji izvaja stranka.

Poenostavljen pregled stranke – zakon omogoča, da se v primerih, ko je tveganje za pranje denarja ali financiranje terorizma neznatno, ko so podatki o stranki, ki je pravna oseba, ali njenem dejanskem lastniku transparentni oziroma javno dostopni ali ko na državni ravni obstaja ustrezen nadzor nad poslovanjem stranke, opravi poenostavljen pregled stranke. DZU lahko tako v posameznem primeru ugotovi in preveri istovetnost stranke zgolj s pridobitvijo podatkov iz drugega odstavka 34. člena ZPPDFT, nabor katerih je manjši kot pri običajnem ali poglobljenem pregledu stranke, ter poskrbi za redno in skrbno spremljanje aktivnosti, ki jih stranka izvaja pri organizaciji, v skladu z 22. členom ZPPDFT. Navzočnost zakonitega zastopnika ali pooblaščenca pravne osebe pri ugotavljanju istovetnosti ni zahtevana, prav tako tudi ni potrebno ugotavljanje dejanskega lastnika stranke.

Pregled stranke prek tretje osebe – pri sklepanju poslovnega razmerja lahko DZU pod pogoji, ki jih določa zakon, pregled stranke zaupa tudi tretji osebi (seznam oseb, ki lahko opravijo pregled – Priloga 4). Pri tem mora predhodno preveriti, ali tretja oseba, ki ji bo zaupala izvedbo pregleda stranke, izpolnjuje vse predpisane pogoje. Preverjanje izpolnjevanja pogojev tretje osebe se opravi na enega od naslednjih načinov: z vpogledom v javne ali druge dostopne evidence podatkov, z vpogledom v listine in poslovno dokumentacijo, ki jih posreduje tretja oseba, ali s pridobitvijo pisne izjave tretje osebe, s katero ta jamči, da izpolnjuje zahtevane pogoje (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 23).

Naknadno ugotavljanje tveganja izvede DZU v okviru ukrepov rednega spremljanja poslovnih aktivnosti stranke. S tem ukrepom ponovno preveri začetno oceno tveganosti stranke ali poslovnega razmerja. To naredi predvsem v primerih, če se bistveno spremenijo okoliščine, na katerih temelji ocena tveganosti posamezne stranke ali poslovnega razmerja, oziroma če se spremenijo okoliščine, ki so bistveno vplivale na umestitev določene stranke

ali poslovnega razmerja v določeno kategorijo tveganosti, in če se podvomi v resničnost podatkov, na podlagi katerih je pripravila oceno tveganost posamezne stranke ali poslovnega razmerja.

4.3.5 Vloga pooblaščenca

Za izvajanje nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma, določenih v ZPPDFT in predpisih, sprejetih na njegovi podlagi, morajo organizacije obvezno imenovati pooblaščenca in enega ali več njegovih namestnikov. Smernice ATVP predpisujejo, da mora DZU zagotoviti, da pooblaščenec daje strokovno pomoč zaposlenim pri operativnem izvajanju ukrepov na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma, svetuje poslovodstvu organizacije pri oblikovanju politike obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma, tekoče seznanja poslovodni organ organizacije z aktivnostmi organizacije na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma in sodeluje z drugimi organizacijami pri oblikovanju enotne politike odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 31).

Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov (v nadaljevanju ZDU) v predlogu Pravilnika o izvajanju notranje kontrole in drugih ukrepov iz Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (2010c, str. 5) predlaga naslednja določila: pooblaščenec oziroma njegov namestnik ima, ko izvaja pooblastila, skladna s tem pravilnikom, prost dostop do vseh podatkov, informacij in dokumentacije, ki jo v obliki dokumentarnega gradiva ali v elektronski obliki v zvezi s posameznim vlagateljem, njegovim poslovanjem in transakcijami hrani ter vodi družba, njen posamezni organizacijski del ali druga oseba, ki za družbo opravlja storitve trženja investicijskih skladov družbe, prodaje investicijskih kuponov oziroma delnic investicijskih skladov družbe. Pooblaščenec lahko v okviru opravljanja svojih nalog v družbi oziroma pri osebah, ki za družbo opravljajo storitve trženja, daje obvezna navodila oziroma usmeritve v zvezi z izvajanjem posameznih ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Pri sporočanju podatkov o osebah ali transakcijah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, ki jih pooblaščenec posredujejo zaposleni v družbi oziroma pri drugih osebah, ki za družbo opravljajo storitve trženja, pooblaščenec lahko samostojno presoja dejstva in okoliščine, ali so v sporočilu, ki ga je prejel, podani razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. V tem primeru je dolžan sestaviti zaznamek in v njem navesti razloge za takšno odločitev.

Pooblaščenec oziroma njegovemu namestniku so zaposleni v družbi oziroma pri drugih osebah, ki za družbo opravljajo storitve trženja, dolžni zagotoviti pomoč in podporo pri opravljanju nalog odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Pooblaščenec oziroma namestniku na njegovo zahtevo brez odlašanja posredujejo podatke,

informacije in dokumentacijo, ki jo potrebuje za izvajanje svojih nalog, oziroma mu omogočijo neposreden dostop ali povezavo do zahtevanih podatkov, informacij in dokumentacije. Nemudoma posredujejo podatke o vsaki stranki in transakciji, v zvezi s katero so podani razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, ter vseh drugih okoliščinah, ki so ali bi lahko bile povezane s pranjem denarja ali financiranjem terorizma. Zaposleni ravnajo v skladu z navodili oziroma usmeritvami, ki jih pooblaščenec ali njegov namestnik odredi pri izvajanju posameznih ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma (Pravilnik o izvajanju notranje kontrole in drugih ukrepov iz Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, 2010, str. 6).

4.3.6 Varstvo podatkov

DZU je dolžna podatke, ki jih pridobi in upravlja na podlagi ZPPDFT, varovati kot poslovno skrivnost oziroma kot tajne v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke, če je podatek kot tak opredeljen s strani UPPD. Dolžnost varovanja tajnosti podatkov velja za vse zaposlene, pa tudi za druge osebe, ki so jim ti podatki dostopni na kakršen koli drug način. Ne glede na navedeno se kot poslovna skrivnost ali kot tajni podatek po ZPPDFT (družba jih ne sme razkriti stranki ali tretji osebi) vselej obravnava (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 30):

- podatek o tem, da so bili v zvezi s stranko ali transakcijo ugotovljeni razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma in da so bili oziroma bodo ti podatki sporočeni UPPD;
- podatek o začasni ustavitvi transakcije oziroma o vsebini v zvezi s tem izdanimi navodili;
- podatek o zahtevi UPPD za tekoče spremljanje poslovanja stranke;
- podatek o tem, da je zoper stranko ali tretjo osebo uvedena ali bi lahko bila uvedena preiskava zaradi pranja denarja ali financiranja terorizma.

Dolžnost varovanja tajnosti navedenih podatkov ne velja v primerih, ko so podatki potrebni za ugotavljanje dejstev v kazenskih postopkih, ko predložitev podatkov pisno zahteva oziroma naloži pristojno sodišče ali ko podatke od organizacije zahteva UPPD ali ATVP zaradi nadzora nad izvajanjem ZPPDFT.

Dostop do podatkov, ki so opredeljeni kot poslovna skrivnost ali kot tajni, mora biti omejen. DZU v internem aktu natančno določi pogoje in način dostopa do teh podatkov, pri čemer upošteva naslednje usmeritve (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 30–31):

- podatke in dokumentacijo organizacija hrani na način in v obliki, ki nepooblaščenim osebam onemogoča dostop in seznanitev z njihovo vsebino;

- pravico do vpogleda v podatke o strankah in transakcijah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, oziroma do seznanitve z njihovo vsebino imajo le člani poslovnega in nadzornega organa DZU, pooblaščenec za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma ter njegovi namestniki, vodje poslovnih enot DZU in druge osebe, ki jih določi poslovodstvo;
- dokumentacijo, v kateri se nahajajo navedeni podatki, je brez predhodne pisne odobritve odgovorne osebe prepovedano fotokopirati, prepisovati, predelovati, objavljati ali kakor koli drugače reproducirati;
- organizacija poskrbi, da je v primeru kopiranja dokumentacije iz kopije jasno razvidno, iz katere dokumentacije ali dela dokumentacije izhaja kopija, na vidnem mestu pa mora biti posebej označeno, da gre za fotokopijo, razvidni morajo biti število fotokopiranih izvodov, datum izdelave fotokopije in podpis osebe, ki je fotokopijo pripravila;
- delavci organizacije so dolžni dosledno izvajati postopek prijave in odjave s svojim osebnim geslom na začetku oziroma po zaključku računalniškega obravnavanja podatkov oziroma z uporabo gesla preprečiti dostop nepooblaščenim osebam do dokumentov;
- vzpostavljena mora biti sledljivost dostopa do podatkov in dokumentacije oziroma njihove obdelave;
- kakršno koli posredovanje podatkov je dovoljeno izključno v obliki, ki nepooblaščenim osebam onemogoča seznanitev s podatki bodisi po lastni prenosni mreži s kurirjem bodisi v zapečateni kuverti, poslani priporočeno s povratnico ipd., oziroma v primeru posredovanja po elektronski poti z uporabo sistema za varno elektronsko poslovanje (kriptiranje ali šifriranje sporočil ipd.);
- zaposleni v organizaciji so dolžni dosledno upoštevati predpise, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, in predpise, ki urejajo tajne podatke.

4.3.7 Druge zahteve

Smernice za **podružnice in hčerinske družbe v večinski lasti DZU v tretjih državah** določajo ukrepe odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v enakem oziroma podobnem obsegu kot za matično družbo. Najmanj enkrat letno morajo matično organizacijo obvestiti o sprejetih ukrepih na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja, in sicer zlasti glede pregleda stranke, izvajanja postopkov ocenjevanja analize tveganja, zaznavanja in sporočanja sumljivih transakcij, varstva in hrambe podatkov ter dokumentacije, vodenja evidenc o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 23–24).

Namen **spremljanja poslovnih aktivnosti stranke** DZU je ugotavljati zakonitosti poslovanja stranke in preverjati, ali so poslovne aktivnosti stranke skladne s predvideno naravo in namenom poslovnega razmerja, ki ga je stranka sklenila pri DZU, oziroma z njenim običajnim obsegom poslovanja. Spremljanje poslovnih aktivnosti stranke zajema v splošnem tri ravni poslovanja stranke pri DZU: spremljanje in preverjanje skladnosti

strankinega poslovanja s predvideno naravo in namenom poslovnega razmerja, spremljanje in preverjanje skladnosti strankinega poslovanja z njenim običajnim obsegom poslovanja ter spremljanje veljavnosti pridobljenih listin in podatkov o stranki (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 24–25). DZU obseg in pogostost spremljanja prilagodi oceni tveganosti stranke oziroma njeni umeščenosti v določeno kategorijo tveganosti. Pridobljene listine in podatki o stranki se morajo posodobiti najmanj po petih letih od zadnjega pregleda stranke.

Sporočanje podatkov – kot sumljive transakcije je treba obravnavati vse transakcije, ki so po svoji naravi, obsegu, zapletenosti, vrednosti ali povezanosti neobičajne oziroma nimajo jasno razvidnega ekonomskega ali pravno utemeljenega namena oziroma niso v skladu ali so v nesorazmerju z običajnim oziroma pričakovanim poslovanjem stranke, in druge okoliščine, ki so povezane s statusom ali drugimi lastnostmi stranke. DZU mora sporočiti UPPD predpisane podatke vedno, kadar v zvezi s transakcijo ali stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Obveznost sporočanja sumljivih transakcij velja za zaključene transakcije kot tudi za vse nameravane transakcije, ki jih je stranka skušala opraviti, a jih je zaradi določenega razloga opustila oziroma je od njih odstopila brez posebej utemeljenega razloga. V teh primerih mora biti praviloma sporočilo o sumljivi transakciji posredovano UPPD pred izvedbo transakcije, z obvezno navedenim rokom, v katerem naj bi se transakcija opravila (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 27–28).

Iz Tabele 6 je razvidno, da je število prejetih zadev UPPD s strani borznoposredniških hiš in DZU v obdobju 2005–2010 zelo majhno.

Tabela 6: Število prejetih zadev UPPD s strani borznoposredniških hiš in DZU

Sumljive transakcije po 38. členu ZPPDFT	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BPH in DZU	2	0	0	1	0	1
SKUPAJ	81	127	164	193	160	176

Vir: Prirejeno po: Urad za preprečevanje pranja denarja, Število in delež zadev po prijaviteljih v obdobju 2005 – 2010, 2010.

Izobraževanje in strokovno usposabljanje mora DZU zagotavljati vsem zaposlenim, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma, oziroma vsem tistim, ki opravljajo določena naloge na delovnih mestih, ki so ali bi lahko bila posredno ali neposredno izpostavljena tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma, kot tudi vsem zunanjim izvajalcem in zastopnikom, ki jim je zaupala izvajanje

dela svojih nalog na podlagi ustrezne pogodbe, razen če ti ne sodijo med samostojne zavezanke za izvajanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja po 4. členu ZPPDFT. V procese izobraževanja je dolžna vključiti tudi vse novozaposlene delavce (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 28).

Notranjo kontrolo mora DZU vzpostaviti kot redno, sistematično in neodvisno. Ugotavlja pravilnost in učinkovitost izvajanja predpisanih ukrepov odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Njen namen je zaznavanje in odpravljanje pomanjkljivosti pri izvajanju predpisanih ukrepov odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in izboljšanje sistema odkrivanja transakcij ali strank, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. DZU posebno pozornost namenja (Agencija za trg vrednostnih papirjev, 2010, str. 29):

- ustreznosti izvajanja operativnih postopkov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma s politiko obvladovanja tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma;
- skladnosti izvedenih postopkov ocenjevanja tveganosti posamezne stranke, poslovnega razmerja, finančnega instrumenta ali transakcije s politiko obvladovanja tveganj za pranje denarja ali financiranje terorizma in analizo tveganja;
- ustreznosti varovanja zaupnih podatkov;
- ustreznosti in celovitosti izobraževalnih programov s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma;
- ustreznosti in pogostosti uporabe seznamov indikatorjev za presojo sumljivih strank ter transakcij;
- ustreznosti in učinkovitosti sistema sporočanja podatkov o strankah in transakcijah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma;
- ustreznosti ukrepov in priporočil DZU, izvedenih na podlagi ugotovitev notranje kontrole.

Kontrolo izvajanja pravilnosti in učinkovitosti izvajanja predpisanih ukrepov DZU izvaja v obliki rednih ter izrednih nadzorov.

SKLEP

V nalogi sem si postavila tri cilje in dve hipotezi. Prvi cilj je bil proučiti vzroke sprememb na zakonodajnem področju po letu 2001 in sprejeto zakonodajo znotraj finančnega sistema.

Analiza je pokazala, da so države in mednarodne institucije zakonodajo na področju pranja denarja in financiranja terorizma sprejemale že pred letom 2001. Opazno pa se je povečala aktivnost povezovanja pranja denarja in financiranja terorizma po letu 2001. Danes redko govorimo samo o enem izmed pojmov, saj sta močno povezana in tudi zakonodaja na tem

področju povezuje pojma pranje denarja in financiranje terorizma. Vsi sprejeti ukrepi v mednarodni skupnosti kažejo na odločenost držav, da preprečujejo tako pranje denarja in financiranje terorizma kot tudi vsa kriminalna dejanja, povezana z njima.

RS je svojo zakonodajo sproti prilagajala zahtevam mednarodnih organizacij. Čeprav je bilo za nekatere sistemske rešitve potrebno več časa, je zakonodaja v Sloveniji prilagojena tako direktivam EU kot priporočilom in smernicam FATF. Sodelovanje RS na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma z drugimi mednarodnimi institucijami, predvsem z izmenjavo izkušenj, omogoča hitro ukrepanje na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, saj se s sodelovanjem te izkušnje izmenjujejo, dopolnjujejo in nadgrajujejo. Z delom UPPD je zagotovljen tudi nadzor nad spremembami, obenem pa hitrejša in učinkovitejša reakcija na možne zlorabe finančnega sistema. Finančni sistem oziroma vsi njegovi deli v RS so skladno z ZPPDFT zagotovili natančna pojasnila, usmeritve in navodila, ki omogočajo temeljit nadzor nad dogajanjem v finančnih institucijah, njihovo aktivno vlogo pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma ter, zelo pomembno, tudi sankcije za neizvrševanje predpisanih zahtev. V prihodnje je treba sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma vzdrževati, nadgrajevati ter izboljševati glede na izkušnje drugih in predpise mednarodnih organizacij.

Glede na poročila UPPD in njihove podatke o prijavljenih primerih suma pranja denarja in financiranja terorizma ugotavljam, da je v Sloveniji malo prijavljenih primerov, največ jih prijavijo banke. Iz tega izhaja dvojje: ali Slovenija ni zanimiva za pralce denarja, ker ima dobro urejeno področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, ali pa institucije, finančne in predvsem nefinančne, niso dovolj pozorne na takšne pojave oziroma niso v celoti zajete v sistem preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Število prijavljenih primerov se sicer stalno zvišuje, kar je tudi znak izboljšav, ki jih sistem uveljavlja, povečan je obseg zavezancev in učinkovitejši je nadzor nad izvajanjem. Preseneča tudi podatek o primerih, ki so se zaradi suma kaznivega dejanja pranja denarja ali financiranja terorizma doživeli sodni epilog. Področje kazenskega pregona, hitrega in učinkovitega zbiranja podatkov ter sankcioniranje storilcev, je eden izmed zelo pomembnih pogojev uspešnega boja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Drugi cilj, ki sem si ga postavila v magistrskem delu, je bila primerjava zakonske ureditve preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma med Slovenijo in štirimi drugimi evropskimi državami, in sicer Francijo, Veliko Britanijo, Nemčijo in Španijo, ki že imajo izkušnjo s terorističnim napadom ali z delujočimi celicami terorističnih organizacij. Ugotovila sem, da se proces sprejemanja zakonodaje v posameznih državah razlikuje glede hitrosti in obsega. Nekatere države so bile pri sprejemanju zakonodaje hitrejše (Nemčija) in bolj natančne v izpolnjevanju zahtev mednarodnih organizacij, predvsem EU, druge so za bolj celovit sistem potrebovale več časa (Francija, Španija). Države se med seboj razlikujejo tudi po tem, da so nekatere sprejele ukrepe, ki sodijo na področje preprečevanja

pranja denarja in financiranja terorizma, že v sredini 80. in 90. let (Francija in Nemčija). Iz tega izhaja, da so določene prakse že utečene, kar omogoča boljšo učinkovitost sistema. Zaradi daljše uveljavljenosti sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma so države tudi že izvedle določene popravke, posodobile sistem in našle boljše rešitve.

Glede na ocenjevanje po metodologiji FATF ocenjujem, da v osnovi vse obravnavane države izpolnjujejo zahteve 40 P in 9 PP, systemske rešitve v posameznih državah pa so različne. Nekatera področja so urejena in učinkovito delujejo, pri nekaterih je bilo zaznati določene pomanjkljivosti. Seveda je veliko odvisno tudi od ureditve krovne zakonodaje, ki jo je treba ob uvajanju ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma prilagajati. Zelo pomembno je, da so vse obravnavane države kriminalizirale pranje denarja in financiranje terorizma, prav tako imajo vse tudi FUI in utečeno sodelovanje v mednarodnih institucijah, pomembnih za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. Mednarodna izmenjava podatkov in medsebojna pomoč je prav tako prisotna v vseh obravnavanih državah, kar bistveno vpliva na uspešnost sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Ugotovila sem, da so imele pri vseh državah glede spremembe sistema in postopkov preprečevanja pranja denarja ter sprejemanja zakonodaje zelo pomembno vlogo EU in sprejete direktive na obravnavanem področju. Skupni pravni red EU namreč pozitivno vpliva na nacionalne države, saj čeprav morda države takoj ne sledijo vsem predpisom, jih po posredovanju in opozorilih pristojnih organov uredijo ter prilagodijo zakonodaji EU. Skupno delovanje in vzpostavitev celovitega sistema preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma v vseh državah članicah EU omogoča sodelovanje in sistematično ter uspešno preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma na celotnem območju EU. Analiza je pokazala tudi, da je na področju zbiranja, hranjenja in obdelave podatkov še veliko pomanjkljivosti, kar je tudi razlog, da temeljita analiza ni mogoča. S tem je onemogočeno tudi ugotavljanje vpliva sprejete zakonodaje na preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.

Tretji cilj naloge je bil proučiti zakonodajo in delovanje DZU v Sloveniji ter njeno uporabnost pri preprečevanju in odkrivanju pranja denarja ter financiranja terorizma. Iz analize je razvidno, da zakonodaja na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma brez izjeme zajema tudi naloge in dolžnosti DZU. Pomembno je, da so DZU zajete v ZPPDFT kot zavezanci po zakonu. Vzpostavljen je tudi nadzor nad spoštovanjem zakona. Ključno vlogo pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma ima tudi ATVP, ki je izdala natančne smernice in navodila delovanja DZU. Ugotovila sem tudi, da so smernice vseh zavezancev po 4. členu ZPPDFT skladne s tem zakonom in sledijo priporočilom ter smernicam UPPD. Predpisi, ki urejajo področje preprečevanja pranja denarja za DZU, so natančni in nedvoumni, kar je za uspešno preprečevanje zelo pomembno. Vsekakor gre za obsežene postopke, ki zahtevajo dodatna znanja, vendar je z navodili o izobraževanju in s točnimi usmeritvami glede odgovornosti zagotovljeno, da so zaposleni v DZU tudi usposobljeni in seznanjeni s spremembami ter novostmi na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Podatki o prijavah suma pranja denarja in financiranja terorizma kažejo, da DZU v Sloveniji niso zanimive za pralce denarja. Število prijav je skoraj zanemarljivo. Razlog je najverjetneje prav v tem, da za DZU veljajo enaki pogoji preverjanja strank, analize tveganja in kriteriji tveganosti, ki potencialne pralce odvračajo od uporabe teh finančnih institucij za kazniva dejanja. Zelo zahtevni in dolgotrajni postopki sicer DZU povzročajo veliko dodatnega dela ter zahtevajo veliko dodatnega znanja, ne prinašajo pa rezultatov, ki bi te postopke opravičevali. Postavila sem si vprašanje, ali je celoten sklop ukrepov res primeren tudi za DZU ali bi lahko nekatere ukrepe zmanjšali ali omejili oziroma smiselno prilagodili delovanju DZU. Za takšno odločitev bi bila potrebna poglobljena analiza DZU v Sloveniji in pregled praks v tujini. Seveda bi bilo treba izdelati tudi ocene trendov v prihodnje, da bi lahko sprejeli odločitev o zmanjšanju teh ukrepov. Dejstvo, da se tehnike in metode pranja denarja stalno spreminjajo, da se pralci denarja poslužujejo vedno novih poti, pomeni, da pozornost na področju pranja denarja nikoli ni odveč.

V DZU pri analizi poslovnih aktivnosti v splošnem ugotavljamo, da je sicer del transakcij neobičajnih, na primer večja vplačila ali dvig sredstev, več nakupov v krajših obdobjih in nato prodaja enot premoženja ali pa zelo pogosti prenosi sredstev med podskladi, vendar je po podrobnejši analizi ugotovljeno, da le-te izhajajo iz špekulativnih nagibov po čim prejšnjem in večjem zaslužku in da ni zaznani znakov sumljivosti, ki bi bili predmet dodatne obravnave.

V nalogi sem postavila dve hipotezi.

Hipoteza 1: Ureditev področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma je zaradi celostnega pristopa držav veliko bolj kompleksna kot pred leti.

Z analizo in proučevanjem predpisanih ukrepov OZN, Sveta Evrope, EU, OECD in posameznih držav sem ugotovila, da gre za celovito sistemsko urejeno področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Z doslednim upoštevanjem predlaganih ali predpisanih ukrepov članice posamezne mednarodne organizacije prispevajo k učinkovitosti celotnega sistema. Velik učinek ima stalno spremljanje priporočil FATF v posameznih državah, saj lahko s pomočjo razlage urejenosti sistema in tudi z ocenjevanjem skladnosti države sledijo usmeritvam, ki jih na tem področju daje FATF. Pomemben vidik sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma je tudi medsebojno sodelovanje na ravni nacionalnih držav (in njenih FUI, policij, carinskih služb, tožilstev), kar pomembno vpliva na uspešnost preprečevanja in odkrivanja tovrstnih kaznivih dejanj. S celovitim pristopom je urejenost področja postala veliko bolj kompleksna kot je bila pred leti.

Hipotezo 1 lahko v celoti potrdim.

Hipoteza 2: Družbe za upravljanje v Republiki Sloveniji niso zanimive za pralce denarja, zato bi bilo smiselno postopke preprečevanja in odkrivanja pranja denarja ter financiranja terorizma prilagoditi posameznim delom finančnega sistema.

Iz poročila UPPD glede sumljivih transakcij v DZU je razvidno, da je takšnih prijavljenih transakcij zelo malo. Navodila, ki jih za DZU izdaja ATVP, so zelo natančna, dosledna in se sproti prilagajajo novim ugotovitvam na področju pranja denarja ter financiranja terorizma. DZU sledijo vsem ukrepom, predpisanim z ZPPDFT, tudi za svoje hčerinske in podružnične družbe v drugih državah. Natančna navodila, ki jih posamezna DZU predpiše, izhajajoč iz smernic ATVP, so dovolj natančna in uporabna v praksi. Glede na število prijavljenih sumljivih transakcij v zadnjih šestih letih lahko sklepam, da DZU zaenkrat še niso zanimive za pralce denarja. Seveda je pomemben dejavnik tudi celovita zakonodaja, ki pralce denarja zelo omejuje v vseh finančnih institucijah in ne samo v DZU. Lahko zatrdim, da so nekateri predpisani postopki preobsežni, zelo zapleteni in deloma neprilagojeni. Spremembe teh postopkov oziroma standardov na tem področju, ki bi bili manj zahtevni kot v drugih finančnih institucijah, bi lahko pomenile večjo možnost za kriminalna dejanja pranja denarja in financiranja terorizma ter izrabo DZU v ta namen. Smiselno bi bilo morda le poenostaviti nekatere ukrepe, vendar bi bilo to treba storiti zelo previdno in sistemsko.

Hipoteze 2 ne morem v celoti potrditi, zato jo zavračam.

Vzpostavitev celovitega sistema znotraj DZU je pomembna, saj ne le, da zadosti zahtevam zakonskih predpisov, ampak s takšnim delovanjem učinkovito prispeva k boju proti pranju denarja in financiranju terorizma. Sistem boja proti pranju denarja in financiranju terorizma je pomemben del nacionalne zakonodaje ter tudi zakonodaje mednarodnih organizacij. Glede na izkušnje iz preteklosti se moramo zavedati, da gre tako pri pranju denarja kot pri financiranju terorizma za kriminalne družbe, ki se stalno prilagajajo novim zahtevam finančnih sistemov in organizacij ter iščejo nove poti, postopke in procese, kako se izogniti zakonom. Prav to je razlog, da ostajamo pozorni, dosledni in enotni pri boju proti pranju denarja in financiranju terorizma na vseh ravneh.

15. France. (2011). *Mutual Evaluation Executive Summary*, FATF/OECD. Najdeno 22. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/3/18/47221568.pdf>
16. Germany. (2010). *Mutual Evaluation Report*, FATF/OECD. Najdeno 21. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/44/19/44886008.pdf>
17. *Gesetz zur Ergänzung der Bekämpfung der Geldwäsche und der Terrorismusfinanzierung* (Geldwäschebekämpfungsergänzungsgesetz – GwBekErgG). (b.l.). Najdeno 15. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.buzer.de /gesetz/8343/a156189.htm>
18. Harvey, J. (2004). Compliance and Reporting Issues Arising for Financial Institutions from Money Laundering Regulations: A Preliminary cost benefit Study. *Journal of Money Laundering Control*, 7(4), 333–346.
19. House of Lords, European Union Committee. (2009). *Money Laundering an the financing of terrorism. 19th Report of Session 2008-09*. London: Authority of the House of Lords.
20. International Bar Association. (2010). *Spain*. Najdeno 16. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.anti-moneylaundering.org/europe/spain.aspx>
21. International Monetary Fund. (2005). *France: Financial Sector Assessment Program – Detailed Assessments of Observance of Standards and Codes including Banking Supervision, Insurance Regulation, Securities Legislation, Monetary and Financial Policy Transparency, Payments Systems, Securities Settlement, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. IMF Country Report No.05/186. Najdeno 20. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05186.pdf>
22. *Joint Money Laundering Steering Group*. (b.l.). Najdeno 14. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.jmlsg.org.uk/>
23. Kazenski zakonik RS. *Uradni list RS* št. 95/04, 39/2009, 55/2009 Odl.US: U-I-73/09-19, 56/2011 Odl.US: U-I-262/10-18, 91/2011..
24. Korošec, A. (2006). *Vključenost bank v problematiko pranja denarja* (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
25. Kotnik-Dvojmoč, I. (2000). Varnostna tveganja in grožnje v sodobnem svetu. *Ujma*, 2000/2001 (14/15), 215–223.
26. *Global Anti-Money Laundering Survey*. (b.l.). Najdeno 24. oktober 2011 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/>
27. Lamberger, I. (2009). *Gospodarski kriminal*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

28. Masciandaro, D. (2005). False and Reluctant Friends? National Money Laundering Regulation, International Compliance and Non-Cooperative Countries. *European Journal of Law and Economics*, 20(1), 17–30.
29. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. (b.l.). Najdeno 19. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.mzz.gov.si/>
30. Council of Europe. (2011). *MONEYVAL*. Najdeno 16. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/>
31. Council of Europe. (2011). *Report on Fourth Assessment Visit. Slovenia*. Najdeno 20. junija 2011 na spletnem naslovu [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/MONEYVAL\(2010\)7_MERSLO_en.dw.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/MONEYVAL(2010)7_MERSLO_en.dw.pdf)
32. Združenje bank Slovenije. (2008). *Odkrivanje in preprečevanje pranja denarja*. Ljubljana: Izobraževalni center.
33. Podzakonski predpisi – pravilniki izdani na osnovi ZPPDFT. *Uradni list RS* št. 10/2008.
34. Pongračič, L. (2008). Predstavitev novega zakona in delo urada pri preprečevanju financiranja terorizma. *Bilten slovenske vojske*, 10(3), 157–168.
35. Državni zbor. (2010). Predlog zakona. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. *Poročevalec*, 2010 št.(4).
36. Schmid, A. P., & Jongman, A. J. (1988). *Political Terrorism*. New Brunswick: Transaction Publishers.
37. SEPBLAC. (2011a). *Memoria Anual 2008*. Najdeno 23. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.sepblac.es/espanol/informes_y_publicaciones/memoria2008.pdf
38. SEPBLANC. (2011b). *Enlaces de interés*. Najdeno 20. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.sepblac.es/espanol/enlaces/enlaces_inter.htm
39. SOCA. (2011). Najdeno 22. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.soca.gov.uk/about-soca/how-we-are-run>
40. Spain. (2006). *Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing Terrorism*, FATF/OECD. Najdeno 22. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/52/3/37172019.pdf>
41. Šeme Hočevar, V. (2007). *Pranje denarja: učinkovito odkrivanje in preprečevanje*. Ljubljana: GV Založba.
42. The United Kingdom. (2007). *Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing Terrorism of United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*, FATF/OECD Najdeno 22. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/55/29/39064399.pdf>

43. *Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.* (b.l.). Najdeno 19. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.uppd.gov.si>
44. *Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.* (2010). *Podatki iz poročila o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2010.* Najdeno 20. junija 2011 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/predstavitev/letno_porocilo_2010_tiskovno.pdf
45. *The Official Home of UK Legislation.* (b.l.). Najdeno 14. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/>
46. *Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.* *Uradni list RS* št. 110/2002, 73/2003 *Skl. US:* U-I-127/03-7, 32/2004, 42/2004, 26/2005-UPB1, 68/2005 *Odl. US:* U-I-127/03-44, 92/2007 (109/2007 popr.), 65/2008.
47. *Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma.* *Uradni list RS* št. 60/07, 47/09 *Odl.US:* U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 19/2010, 77/2011.
48. *Zakon o ratifikaciji Konvencije ZN proti mednarodno organiziranemu kriminalu.* *Uradni list RS* št. 14/04.
49. *Zakon o ratifikaciji Kazenskopravne konvencije o korupciji.* *Uradni list RS* št. 7/00.
50. *Zakona o ratifikaciji Mednarodne konvencije o zatiranju financiranja terorizma.* *Uradni list RS* št. 21/2004.
51. *Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije.* *Uradni list RS* št. 102/2007.
52. *Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov.* (2011). *Predpisi o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.* *Gradivo DZU – GIZ.* Ljubljana: ZDU-GIZ.
53. *Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov.* (2010a). *Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma.* Ljubljana: ZDU-GIZ.
54. *Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov.* (2010b). *Navodilo o načinu izvajanja ukrepov pregleda stranke v družbah za upravljanje investicijskih skladov.* Ljubljana: ZDU-GIZ.
55. *Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov.* (2010c). *Pravilnik o izvajanju notranje kontrole in drugih ukrepov iz Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.* Ljubljana: ZDU-GIZ.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam uporabljenih kratic.....	1
Priloga 2: Države, znane kot offshore finančni centri	2
Priloga 3: Podatki, ki jih DZU pridobi v okviru pregleda stranke pri prvem pristopu vlagatelja k pravilom upravljanja vzajemnega sklada	3
Priloga 4: Seznam oseb iz 25. člena ZPPDFT, ki lahko opravijo pregled stranke namesto DZU	4
Priloga 5: Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja pri DZU	5
Priloga 6: Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum financiranje terorizma	6

Priloga 1: Seznam uporabljenih kratic

Agencija za trg vrednostnih papirjev	ATVP
Družba za upravljanje	DZU
Evropska gospodarska skupnost	EGS
Evropska unija	EU
Executive Service of the Commission for the Prevention of Money	
Laundering	SEPBLAC
Financial Action Task Force	FATF
Financial Intelligence Unit	FUI
International Monetary Fond	IMF
Organizacija združenih narodov	OZN
Organization for Economic Cooperation and Development	OECD
Republika Slovenija	RS
Serious Organized Crime Agency	SOCA
Traitement du Renseignement et Action contre les Circuits	
Financiers Clandestins	TRACFIN
Urad za preprečevanje pranja denarja	UPPD
Varnostni svet	VS
Velika Britanija	VB
Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje	ZISDU
Zakon o omejevalnih ukrepih	ZOUPAMO
Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma	ZPPDFT
Združenje družb za upravljanje investicijskih družb	ZDU
Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	ZK

Priloga 2: Države, znane kot offshore finančni centri

EVROPA	
Andora Ciper Gibraltar Guernsey Jersey Lihtenštajn Monako Otok Man	
AFRIKA	
Sejšeli	
AZIJA	
Malezija Macau	
OCEANIJA	
Cookovi otoki Palau Vanuatu Zahodna Samoa	
SEVERNA AMERIKA	
Bermudi	
CENTRALNA AMERIKA IN KARIBI	
Anguila Aruba Bahami Belize Britanski deviški otoki	Kajmanski otoki Nizozemski Antili Panama Montserrat otočji Turks in Caicos

Priloga 3: Podatki, ki jih DZU pridobi v okviru pregleda stranke pri prvem pristopu vlagatelja k pravilom upravljanja vzajemnega sklada

1. firma, naslov, sedež in matična številka vlagatelja, če je ta pravna oseba;
2. osebno ime, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva ter davčna številka zakonitega zastopnika ali pooblaščenega osebe, ki v imenu in za račun vlagatelja – pravne osebe izroči pristopno izjavo ter pristopi k pravilom upravljanja vzajemnega sklada, in številko, vrsto ter naziv izdajatelja uradnega osebnega dokumenta;
3. osebno ime, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva ter davčna številka vlagatelja, če je ta fizična oseba;
4. osebno ime, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva ter davčna številka zakonitega zastopnika, ki v imenu in za račun vlagatelja – fizične osebe izroči pristopno izjavo ter pristopi k pravilom upravljanja vzajemnega sklada, in številko, vrsto ter naziv izdajatelja uradnega osebnega dokumenta;
5. namen oziroma predvidena narava poslovnega razmerja, vključno z informacijo o dejavnosti vlagatelja. Informacija o dejavnosti vlagatelja, ki je fizična oseba, je podatek o njegovem osebnem, poklicnem ali drugem podobnem delovanju (zaposlen, nezaposlen, upokojenec, študent itd.) oziroma podatek o aktivnosti stranke na športnem, kulturno-umetniškem, znanstvenoraziskovalnem, vzgojno-izobraževalnem ali drugem sorodnem področju, ki predstavlja ustrezno podlago za sklenitev določenega poslovnega razmerja). Informacija o dejavnosti vlagatelja zajema informacijo o dejavnosti vlagatelja, za katero je vlagatelj uradno registriran (kreditna ali finančna dejavnost, tržna dejavnost proizvodnje ali prodaje blaga, finančna storitvena dejavnost, nefinančna storitvena dejavnost, nepridobitna dejavnost oziroma netržne storitve za gospodinjstva, ki se v glavnem financirajo s članarinami in/ali prostovoljnimi prispevki, ipd.);
6. datum izročitve (podpisa) pristopne izjave;
7. osebno ime in naslov stalnega ali začasnega prebivališča dejanskega lastnika oziroma v primeru pravne osebe, ki sprejema, upravlja ali razdeljuje premoženjska sredstva za določen namen, podatek o kategoriji oseb, v interesu katerih je ustanovitev in delovanje pravne osebe ali podobnega pravnega subjekta tujega prava;
8. podatki o izvoru sredstev, ki bodo predmet naložbe v vzajemni sklad (<i>DZU podatek pridobi samo, kadar je stranka tuja politično izpostavljena oseba</i>).

Priloga 4: Seznam oseb iz 25. člena ZPPDFT, ki lahko opravijo pregled stranke namesto DZU

Osebe s sedežem v RS
1. banka;
2. hranilnica;
3. pošta;
4. družba za upravljanje investicijskih skladov oziroma druga oseba, ki lahko v skladu z zakonom, ki ureja upravljanje investicijskih skladov, izvaja posamezne storitve ali posle upravljanja investicijskih skladov;
5. ustanovitelj in upravljavec vzajemnih pokojninskih skladov;
6. pokojninska družba;
7. borznoposredniška družba oziroma druga oseba, ki lahko v skladu z zakonom, ki ureja trg vrednostnih papirjev, oziroma zakonom, ki ureja trg finančnih instrumentov, izvaja posamezne storitve v zvezi z vrednostnimi papirji;
8. podružnica banke tretje države v RS;
9. banka države članice, ki ustanovi podružnico v RS, oziroma je pooblaščen neposredno opravljati bančne storitve v RS;
10. podružnicah družbe za upravljanje investicijskih skladov tretje države;
11. družba za upravljanje investicijskih skladov države članice, ki ustanovi podružnico v RS, oziroma je pooblaščen neposredno opravljati storitve upravljanja investicijskih skladov v RS;
12. podružnica borznoposredniške družbe tretje države;
13. borznoposredniška družba države članice, ki ustanovi podružnico v RS oziroma je pooblaščen neposredno opravljati storitve v zvezi z vrednostnimi papirji v RS;
14. notar.
Osebe s sedežem v drugi državi članici in tretji državi
1. banka države članice ali podružnica slovenske banke v državi članici;
2. družba za upravljanje investicijskih skladov države članice ali podružnica slovenske družbe za upravljanje investicijskih skladov v državi članici;
3. ustanovitelj ali upravljavec vzajemnih pokojninskih skladov države članice ali pokojninska družba države članice;
4. borznoposredniška družba države članice;
5. podružnica slovenske borznoposredniške družbe v državi članici;
6. zavarovalnica države članice;
7. podružnica slovenske zavarovalnice v državi članici;
8. podružnica ali hčerinska banka banke države članice v tretji državi;
9. podružnica ali hčerinska družba družbe za upravljanje investicijskih skladov države članice v tretji državi;
10. podružnica ali hčerinska družba borznoposredniške družbe države članice v tretji državi;
11. podružnica ali hčerinska zavarovalnica zavarovalnice države članice v tretji državi;
12. notar s sedežem v državi članici ali enakovredni tretji državi;
13. banka, borznoposredniška družba, DZU, pokojninska družba ali zavarovalnica, ki ima sedež: • v enakovredni tretji državi; • v tretji državi, v kateri je zavezana k izvajanju enakih ali enakovrednih določb o izvajanju pregleda strank in upravljanju evidenc, kot so določene z Direktivo 2005/60/ES, ter v kateri je tudi nadzorovana v skladu s standardi iz Direktive 2005/60/ES (<i>DZU preveri, ali so pogoji izpolnjeni, na podlagi informacij, ki jih pridobi od Urada RS za preprečevanje pranja denarja</i>).

Priloga 5: Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja pri DZU

1. INDIKATORJI, KI SE NANAŠAJO NA TRANSAKCIJO (VPLAČILO ALI IZPLAČILO NAKUPNE VREDNOSTI INVESTICIJSKEGA KUPONA)
1. transakcija je ekonomsko ali pravno nelogična;
2. nenavadna narava transakcije ali nenavadne okoliščine, ki transakcijo spremljajo;
3. transakcija ima značilnost gospodarskih in drugih kaznivih dejanj;
4. ponudba nesorazmerno visoke provizije ali drugih nenavadnih pogojev za izvedbo transakcije;
5. drobljenje zneskov, pri katerih se zahteva ugotavljanje istovetnosti stranke;
6. nenadno povečanje obsega poslovanja stranke brez utemeljenega razloga in v nesorazmerju s siceršnjim poslovanjem stranke.
2. INDIKATORJI, KI SE NANAŠAJO NA VLAGATELJA
1. uporaba ponarejenih ali tujih identifikacijskih dokumentov;
2. oseba se ne želi identificirati z vsemi zahtevanimi podatki ali da napačne podatke;
3. oseba odpove transakcijo, ko izve za dolžnost identifikacije;
4. oseba se nenavadno vede (očitna napetost ipd.);
5. oseba se v DZU pojavlja v spremstvu sumljivih oseb;
6. oseba je že bila kaznovana ali ovađena za kazniva dejanja (kar je na primer splošno znano iz medijev ali iz obvestil urada);
7. oseba je iz države, ki je znana po proizvodnji ali razpečevanju mamil ali opravlja transakcije s tako državo;
8. oseba je iz države, ki je znana kot offshore finančni oziroma davčni raj ali opravlja transakcije s tako državo;
9. oseba je iz države, pri kateri obstaja večja verjetnost za pojav pranja denarja ali financiranja terorizma.
3. INDIKATORJI, POVEZANI Z NALOŽBAMI
1. vplačila v količinah in zneskih, ki se ne ujemajo s finančnim stanjem vlagatelja;
2. nakupi ali prodaje vrednostnih papirjev po neobičajno visoki ali nizki ceni;
3. zahteve po izdajanju neobičajnih potrdil oziroma potrdil, ki jih DZU ne izdaja;
4. vplačila ali izplačila večinoma opravlja pooblašćena oseba.
4. INDIKATORJI, KI SE NANAŠAJO NA ZAPOSLENE PRI DZU ALI FINANČNEM POSREDNIKU
1. zaposleni se ob izvrševanju posameznih naročil, povezanih z doloćnim vlagateljem ali vlagatelji, nenavadno ali sumljivo obnašajo;
2. zaposleni se v povezavi z doloćnimi transakcijami, posli ali vlagatelji izogibajo poroćanju oziroma namerno dajejo nepopolne podatke;
3. zaposleni zavestno kršijo interna pravila druđbe.

Priloga 6: Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum financiranja terorizma

1. INDIKATORJI, KI SE NANAŠAJO NA PRISTOP K PRAVILOM VZAJEMNEGA SKLADA
1. k pravilom upravljanja vzajemnega sklada pristopa pravna oseba, ki ima enak naslov kot druga pravna oseba in pri kateri je za poslovanje pooblaščen ista fizična oseba;
2. fizična oseba sklene več razmerij, na podlagi katerih sklene več manjših poslov.
2. INDIKATORJI, KI SE NANAŠAJO NA VLAGATELJA
1. izjave in podatki pri postopku identifikacije so nekonsistentni (na primer: napačno navajanje prebivališča, državljanstva, priimka, datuma rojstva, namena poslovanja, firme, naslova, sedeža, dejavnosti ipd.);
2. veliko število pooblaščenecv za sklepanje poslov v imenu pravne osebe ali neprofitne organizacije;
3. k pravilom upravljanja vzajemnega sklada pristopa fizična ali pravna oseba, ki je vključena v aktivnosti neprofitne organizacije ali ustanove, ki podpira cilje in zahteve teroristične organizacije,
4. k pravilom upravljanja vzajemnega sklada pristopa fizična ali pravna oseba, ki bi lahko bila povezana s teroristi ali teroristično organizacijo (<i>na primer: k pravilom upravljanja vzajemnega sklada pristopa fizična ali pravna oseba, ki je navedena na seznamu teroristov oziroma terorističnih organizacij OZN ali EU, vlagatelj opravlja izplačilo na račun fizične ali pravne osebe oziroma drugega subjekta, ki je naveden na seznamu teroristov oziroma terorističnih organizacij OZN ali EU, vplačila v vzajemni sklad so izvedena z računa kreditne ali finančne institucije s sedežem v državi, ki podpira cilje in zahteve posameznih teroristov ali terorističnih organizacij ipd.</i>).